

SZERKESZTIK:

Dr. HUBAY KÁROLY, KESZLER JÓZSEF, SCHÜTZ MIKSA.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.

MEGJELEN MINDEN VASARNAP.

Évenként 20 ív zenemelléklettel; több arckép- és képzőművészeti melléklettel.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Váci-utca 3. sz.

TARTALOM.

IRODALOM: *A Károlyiak története.* — Irodalmi hírek.
 ZENE: SCHÜTZ MIKSA: *Zeneszeti szemle.* — BAZAROFF:
Népszerű zeneelméletek. — PAUL DEMERY: *Bru-*
xellesi zeneélet. — Zeneszeti hírek. — Új zeneművek.
 SZÍNHÁZ: RF.: *A hét története.* — Színházi hírek.
 KÉPZŐMŰVÉSZET: AMPELOS: *Az ötvösség-tiállítás.*
 Képzőművészeti hírek.
 ZENEMELLÉKLET: Mutatvány a »Tempefűs« című
 vig dalműből; szövegét írta RÁKOSI JENŐ; zenéjét
 szerzette ERKEL ELEK.

A KÁROLYIAK TÖRTÉNETE.

A Nagy-Károlyi gróf Károlyi család okleveltára. A család megbízásából kiadta GRÓF KÁROLYI TIBOR. Sajtó alá rendezi GÉRESI KÁLMÁN. Első és második kötet: Oklevelek 1253—1413, 1414—1489. — Budapest 1882., 1883.

Még esztendeje sincs, hogy nálunk genealógiai és heraldikai társaság alakult. E tekintetben Magyarország minden nyugati államok között legutolsónak érkezett. De ha e körülményekből valaki arra akarna következtetést vonni, hogy a magyar ember nem ragaszkodik a maga igazi genealógiájához, igen tévedne. Nálunk ép oly komolyan veszik a leszármazást, mint bármely más népnél; csak hogy eddig nem nagyon érezték szükségét annak, hogy külön genealógiai társaság is létezzék, mely megkritizálja és hitelesen megállapítsa, vajjon ez vagy ama nagynevű család valóban a hét vezér vagy pláne a hét kún kapitány valamelyikétől származik-e? Ha mégis megalakították a genealógiai társaságot, úgy ezt bizonyára azon meggyőződésben tették, hogy ez a társaság meg fogja erősíteni a leszármazásról elterjedt hiedelmeket.

Még csak hetven-nyolcvan év előtt is nagyon divatban volt nálunk a genealógiagyártás. Ismerünk családokat, kik Bocskay valamelyik kapitányától hozzák le származásukat. Mondhatjuk, hogy ez nagyon tisztességes származás. Bocskay hajdúkapitánya ivadéknak lenni, hazafias szempontból mindenestre nagyobb becsület, mint merő koholmányokkal Attiláig vinni fel a leszármazást. De sok embernek Bocskay kora igen közel fekvőnek látszott. Sokan szívesen szerepeltettek Bocskay becsület kapitanját, első, biztonssággal beigazolható őseit, mint családjuk

megalapítójának tizenhatodik, tizenhetedik descendenté. Az ilyenek kétes izlésének révén aztán a leszármazási mesék nagy terjedelmet kezdtek ölteni. És ha a genealógiai társaság mindezen meséket tisztázni és a szigorú igazság mértékére visszavezetni fogja, kétségkívül igen hasznos munkát fog végezni; ha másban nem, legalább abban, hogy egy nemcsak alaptalan, de önmagában véve is léha hiúsági mániát el fog fújni.

Hogy ezt a genealógiai társaság megtehesse, arra legjobb mód nyujtatnék neki, ha a KÁROLYI TIBOR által adott példát a többi főúri családok is követnék és levél-tárai kincseit közlétenék.

Károlyi Tibor a gróf Károlyi családból már két kötetet bocsátott közre, mely két kötet tartalomra nézve Mátyás király haláláig terjed, és egész halmazát hozza a becsesnél becsesebb, érdekesebb, érdekesebb okiratoknak. Köszönet illeti ezért a nemes gróft. Jó helyre tette áldozatát. Hasznosan szolgálta a hazai történetírást. Követendő példát állított fel. Dicsőretekell kell adoznunk a mű tudós és ügyes rendezőjének, GÉRESI KÁLMÁN-nak is, ki kitünően tud okleveleket olvasni, hibátlanul közli azokat, jó regestákkal látja el a gyűjtemény egyes köteteit, és, mint a Sickel-féle iskola híve, a publikálás módjánál szakított a régi, hibás módszerrel, melynek ma már nálunk Knauson kívül ugy sincs híve. Ezért az okos emberért is kár, hogy nem akar a tudomány új vívmányaiból tanulni és hogy kedvelt czopfjából semmit sem akar feláldozni.

De hát számoljunk arról, hogy milyen hatást tett ránk e két kötet olvasása.

E két kötet elolvasása után legelőször is csodálatot gerjeszt bennünk Károlyi Tibor gróf önzetlensége; nem csupán azért, mert a fényesen kiállított, oklevelek facsimiléivel, nagyon szép pecsétábrákkal és genealógiai táblával ellátott gyűjteménytől a tömérdek költséget nem sajnálta, hanem különösen még azért is, hogy egyáltalán kiadta ezt a két kötetet, melyeknek tartalma világos tanúságot szolgáltat arra, hogy Mátyás király haláláig a Károlyi család tagjai semmiféleképpen sem szolgálták a hazát, kivéve azt, hogy katonáskodtak, ha kénytelenek voltak, és perelték, ha nem is voltak kénytelenek. Ennek demonstrációjára tette meg Károlyi Tibor a nagy anyagi áldozatot. Ez a hiúság mai világában valóban páratlan önzetlenség. Károlyi Tibor grófra Shakespeare Lancelotjának ezen szavait: »It is a wise father, that knows his own child«, megfordítva így lehet alkalmazni: Az a bölcs utód, ki ismeri saját elődeit. Az előttünk fekvő két kötetből nem csupán a család tagjai, de minden

ember is tüzetesen megismerheti a Károlyiak elődeit és határozottan meggyőződhetik róla, hogy a Károlyi családból Mátyás haláláig nemhogy valami magasabb rangú tisztviselő, de még egy szolgabíró vagy alispánforma sem telt ki. Pedig hát ők »de genere Kaplony« származtak; a minthogy azt néhány oklevél bizonyítja és Géresi Kálmán is kimutatja a második kötet elé tett értekezésében.

De hát mit is jelent ez a kitétel, hogy »de genere«? Azt jelenti, hogy az illető család azon 100 gyökeres nemzetség egyikéből való, melyek Horvát István könyvében vannak felsorolva. Tudvalevő, hogy e gyökeres nemzetségek száma újabb kimutatások szerint ma már 100-ról 300-re nőtt fel; és hogy ez által a Kézay-féle theoria értéktelenné vált. Az a 100 nemzetség tehát, mely Árpáddal hazát foglalt, valójában csak annyiban volt »gyökeres nemzetség«, hogy a bejött és itt letelepedett nagy nemzet fájának egyik ágát képezte. Szép dolog, ha az ember leszármazását okmányilag így messze felviheti; de azért a »de genere« kitétel valamely család előkelőségének bizonyítékául felhozni nem lehet. Arról a családról, mely kimutathatja, hogy milyen törzsből származik, igaz annyi, hogy régi család; de hogy előkelő család volt, az még nem igaz. Lehetek az ilyen családnak birtokai, és ha jól tudott perelni, mint a Károlyiak, és még jobban tudott foglalatást tenni, — éppen mint a Károlyiak, — bizony megelépedett; de ez a körülmény nem állapított meg semmiféle előkelőséget. Ha valamely család nemzedékről nemzedékre adta a nádorokat, zászlókat, fővezéreket, az ilyen család tagjai voltak az igazi főurak, »a barones regni«, mint később nevezték őket. És ilyenek a Károlyiak Mátyás haláláig nem voltak, sőt, a mint a következő kötetekből látni fogjuk, még Mátyás halála után sem, egészen a XVII. századig.

Hiszen, hogy a Károlyi név a »Károly«-ból — Turul-madáról — származik, mint azt Géresi vitatja; és hogy a család után neveztek volna el a helységet; nem nagyon valószínű dolog. Ez szép lehet nemzetiségi mesének, de históriának gyarló. A »de Nagy-Károly« is azt mutatja, hogy a család a helységtől vette nevét. Az első Károlyi, a ki családját a főurak sorába emelte a XVII. század elején, Mihály volt; még többet tett erre Mihály unokája Sándor, a hires pacificator.

Maga Bethlen Gábor, a magyar történet eme kiváló alakja és minden idők egyik legnagyobb embere is középszerű családból származott. Atyja olyan alispánságot viselt ember, maga pedig szegény legény volt; úgy küzdte fel magát. Felesége pedig, Károlyi Zsuzsánna

SZERKESZTIK:

Dr. HUBAY KÁROLY, KESZLER JÓZSEF, SCHÜTZ MIKSA.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.

MEGJELEN MINDEN VASARNAP.

Évenként 20 ív zeneművellettel; több arckép- és képzőművészeti melléklettel.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Váci-utca 3. sz.

TARTALOM.

IRODALOM: *A Károlyiak története.* — Irodalmi hírek.
 ZENE: SCHÜTZ MIKSA: *Zenészet* szemle. — BAZAROFF:
Népszerű zenecímzések. — PAUL DEMERY: *Bruxellesi zenecél.* — *Zenészet* hírek. — Uj zeneművek.
 SZÍNHÁZ: RF.: *A hét története.* — Színházi hírek.
 KÉPZŐMŰVÉSZET: AMPÉLOS: *Az ötvösmű-kiállítás.*
 Képzőművészeti hírek.
 ZENEMELLÉKLET: Mutatvány a »Tempéto» című
 vig dalműből; szövegét írta RÁKOSTI JENŐ; zenéjét
 szerette ERKEL ELEK.

A KÁROLYIAK TÖRTÉNETE.

A Nagy-Károlyi gróf Károlyi család oklevéltára. A család megbízásából kiadta GRÓF KÁROLYI TIBOR. Sajtó alá rendezi GÉRESI KÁLMÁN. Első és második kötet: Oklevelek 1253—1413, 1414—1489. — Budapest 1882., 1883.

Még esztendeje sincs, hogy nálunk genealógiai és heraldikai társaság alakult. E tekintetben Magyarország minden nyugati államok között legutolsónak érkezett. De ha e körülményekből valaki arra akarna következtetést vonni, hogy a magyar ember nem ragaszkodik a maga igazi genealógiájához, igen tévedne. Nálunk ép oly komolyan veszik a leszármazást, mint bármely más népnél; csak hogy eddig nem nagyon érezték szükségét annak, hogy külön genealógiai társaság is létezzék, mely megkritizálja és hitelesen megállapítsa, vajjon ez vagy ama nagynevű család valóban a hét vezér vagy pláne a hét kún kapitány valamelyikétől származik-e? Ha mégis megalakították a genealógiai társaságot, úgy ezt bizonyára azon meggyőződésben tették, hogy ez a társaság meg fogja erősíteni a leszármazásról elterjedt hiedelmeket.

Még csak hetven-nyolcvan év előtt is nagyon divatban volt nálunk a genealógiagyártás. Ismerünk családokat, kik Bocskay valamelyik kapitányától hozzák le származásukat. Mondhatjuk, hogy ez nagyon tisztességes származás. Bocskay hajdúkapitánya ivadéknak lenni, hazafias szempontból mindenestre nagyobb becsület, mint merő koholmányokkal Attiláig vinni fel a leszármazást. De sok embernek Bocskay kora igen közel fekvőnek látszott. Sokan szívesen szerepeltették Bocskay becsületes kapitányát, első, biztossággal beigazolható ősüket, mint családjuk

megalapítójának tizenhatodik, tizenhetedik deszcendensét. Az ilyenek kétes izlésnek révén aztán a leszármazási mesék nagy terjedelmet kezdtek ölteni. És ha a genealógiai társaság mindezen meséket tisztázza és a szigorú igazság mértékére visszavezetni fogja, kétségkívül igen hasznos munkát fog végezni; ha másban nem, legalább abban, hogy egy nemcsak alaptalan, de önmagában véve is léha hiúsági mániát el fog fűni.

Hogy ezt a genealógiai társaság megtehesse, arra legjobb mód nyujtatnék neki, ha a KÁROLYI TIBOR által adott példát a többi főúri családok is követnék és levéltáraik kincseit közzétenék.

Károlyi Tibor a gróf Károlyi családból már két kötetet bocsátott közre, mely két kötet tartalomra nézve Mátyás király haláláig terjed, és egész halmazát hozza a becsesnél becsesebb, érdekesnél érdekesebb okiratoknak. Köszönet illeti ezért a nemes gróft. Jó helyre tette áldozatát. Hasznosan szolgálta a hazai történetírást. Követendő példát állított fel. Dicsőretekell kell adoznunk a mű tudós és ügyes rendezőjének, GÉRESI KÁLMÁN-nak is, ki kitűnően tud okleveleket olvasni, hibátlanul közli azokat, jó regestákkal látja el a gyűjtemény egyes köteteit, és, mint a Sickel-féle iskola híve, a publikálás módjánál szakított a régi, hibás módszerrel, melynek ma már nálunk Knauson kívül ugy sincs híve. Ezért az okos emberért is kár, hogy nem akar a tudomány új vívmányából tanulni és hogy kedvelt czopfjából semmit sem akar feláldozni.

De hát számoljunk arról, hogy milyen hatást tett ránk e két kötet olvasása.

E két kötet elolvasása után legelőször is csodálatot gerjeszt bennünk Károlyi Tibor gróf önzetlensége; nem csupán azért, mert a fényesen kiállított, oklevelek facsimilével, nagyon szép pecsétrajzokkal és genealógiai táblával ellátott gyűjteménytől a tömördek költséget nem sajnálta, hanem különösen még azért is, hogy egyáltalán kiadta ezt a két kötetet, melyeknek tartalma világos tanúságot szolgáltat arra, hogy Mátyás király haláláig a Károlyi család tagjai semmiféleképpen sem szolgálták a hazát, kivéven azt, hogy katonáskodtak, ha kénytelenek voltak, és pereltek, ha nem is voltak kénytelenek. Ennek demonstrációjára tette meg Károlyi Tibor a nagy anyagi áldozatot. Ez a hiúság mai világában valóban páratlan önzetlenség. Károlyi Tibor grófra Shakespeare Lancelotjának ezen szavait: »It is a wise father, that knows his own child«, megfordítva így lehet alkalmazni: Az a böles utód, ki ismeri saját elődeit. Az előttünk fekvő két kötetből nem csupán a család tagjai, de minden

ember is tüzetesen megismerheti a Károlyiak elődeit és határozottan meggyőződhetik róla, hogy a Károlyi családból Mátyás haláláig nemhogy valami magasabb rangú tisztviselő, de még egy szolgabíró vagy alispánforma sem telt ki. Pedig hát ők »de genere Kaplony« származtak; a minthogy azt néhány oklevél bizonyítja és Géresi Kálmán is kimutatja a második kötet elé tett értekezésében.

De hát mit is jelent ez a kitétel, hogy »de genere«? Azt jelenti, hogy az illető család azon 109 gyökeres nemzetség egyikéből való, melyek Horvát István könyvében vannak felsorolva. Tudvalevő, hogy e gyökeres nemzetségek száma újabb kimutatások szerint ma már 109-ről 309-re nőtt fel; és hogy ez által a Kézay-féle theoria értéktelenné vált. Az a 109 nemzetség tehát, mely Árpáddal hazát foglalt, valójában csak annyiban volt »gyökeres nemzetség«, hogy a bejött és itt telepedett nagy nemzet fajának egyik ágát képezte. Szép dolog, ha az ember leszármazását okmányilag így messze felviheti; de azért a »de genere« kitéltet valamely család előkelőségének bizonyítékául felhozni nem lehet. Arról a családról, mely kimutathatja, hogy milyen törzsből származik, igaz anyyi, hogy régi család; de hogy előkelő család volt, az még nem igaz. Lehetek az ilyen családok birtokai, és ha jól tudott perelni, mint a Károlyiak, és még jobban tudott foglalatást tenni, — éppen mint a Károlyiak, — bizony meglepésedett; de ez a körülmény nem állapított meg semmiféle előkelőséget. Ha valamely család nemzedékről nemzedékre adta a nádorokat, zászlósokat, fővezéreket, az ilyen család tagjai voltak az igazi főurak, a barones regni, mint később nevezték őket. És ilyenek a Károlyiak Mátyás haláláig nem voltak, sőt, a mint a következő kötetekből látni fogjuk, még Mátyás halála után sem, egészen a XVII. századig.

Hiszen, hogy a Károlyi név a »Károly«-ból — Turul-madáról — származik, mint azt Géresi vitatja; és hogy a család után nevezték volna el a helységet: nem nagyon valószínű dolog. Ez szép lehet nemzetiségi mesének, de históriának gyarló. A »de Nagy-Károly« is azt mutatja, hogy a család a helységtől vette nevét. Az első Károlyi, a ki családját a főurak sorába emelte a XVII. század elején, Mihály volt; még többet tett erre Mihály unokája Sándor, a híres pacificator.

Maga Bethlen Gábor, a magyar történet eme kiváló alakja és minden idők egyik legnagyobb embere is középszerű családból származott. Atyja olyan alispányságot viselt ember, maga pedig szegény legény volt; úgy küzdte fel magát. Felesége pedig, Károlyi Zsuzsanna

nagyon szegény asszony volt; nem is valami sok hozományjal bírhatott. De igen tiszteltetelmű, derék asszony volt, ki valóban megérdemelte, hogy fejedelemszónya legyen.

Különb, alig egy-két kivétellel, minden nagynevű magyar család úgy van, mint a Károlyiaké. Azon családok, melyek az Árpádok idejében a dolgok élén állottak, kihaltak; az Anjou-k új emberekkel vették magukat körül; ezeknek emberei aztán nem tetszettek Zsigmondnak és Mátyásnak, kik alatt ismét új emberek kerültek felül; a Jagellók alatt ismét újak, hogy helyet adjanak a Habsburgok alatt hatalomra vergődött Thurzóknak, Nádasdyknak, Zichyeknek, Eszterházyknak, Károlyiaknak és a többi *homo novus*-oknak. Hja bizony, forgó mulandóság járma alatt nyögünk!

De ha ez az okmánytár nem is képes kimutatni a Károlyiak ősi előkelőségét, mégis igen becses dolog. Sok más egyebet is tanulhat belőle a história-író. És reméljük, hogy ez okmánytárban rejlő becses adatok fel is lesznek használva. Ha a Károlyi-család eredetéről létezett mesét elozlatta, ennél sok fontosabb historiai igazságokat is hozott felszínre, melyekért Károlyi Tibornak hátát fog adni minden történést. Mert a mellett, a mi ez oklevéltárban a családé, még igen jelentékeny az is, a mi benne a tudományé. Minden utógondolat nélkül való elismerés illeti tehát meg a nemes grófot, ki az igazság érdekében készségesen megnyitja a családi levéltárt és saját erszényét; és a római költővel nagylelkűen mondja minden a tárgy iránt érdeklődőhöz:

*Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti; si non, his utere mecum.*

IRODALMI HIREK.

— A POZSONYI MAGYAR KÖZMŰVELŐDÉSI EGYESÜLET elhatározta, hogy a megye tót nyelvű lakói részére erkölcsnemesítő és hazafias irányú *népies olvasmányok* kiadását fogja közvetíteni és az esetleg már meglevő hasonló irányú művek terjesztését eszközölni. Főlhívja tehát azon írókat, kik a fentebbi feltételeknek megfelelő fordított, vagy eredeti irodalmi termékek megírására vállalkozni hajlandók, hogy ajánlataikat az egyesület jegyzői hivatalánál legkésőbb márczius végéig, lehetőleg a kéziratok bemutatása, és a többi feltétel előterjesztése mellett tegyék meg. Megjegyzendő, hogy az egyesület főtartja magának azon jogot, hogy az irodalmi termékeket kiadás előtt nyelvszerkesztés és tartalom tekintetében megbírálhassa.

— A KASSAI TÁRSALGÓ EGYSÉG elhatározta, hogy nyilvános felolvasás tartása végett JÓKAI MÓRT meghívja. Berzeviczy Albert képviselőnek, az ezen ügyben alakult bizottság elnökének Jókai megígérte, hogy a meghívást elfogadja.

— ÉLET ÉS IRODALOM címmel új szépirodalmi és társadalmi heti közlöny indult meg Kolozsivárt KORBULY JÓZSEF szerkesztése alatt. A lap főmunkatársa HEGEDŰS ISTVÁN. Az előttünk lévő mutatványszámok igen gazdag tartalmúak és teljesen kielégíthetik a legmagasabb és legszigorúbb igényeket is. Munkatársai sorában találjuk JÓKAI MÓRT, BEÓTHY ZSOLTOT, DE GERAND ANTÓNIAÁT, SZÁSZ GERÓT és E. KOVÁCS GYULÁT. Azt hisszük, e nevek eléggé demonstrálják a lap magas színvonalát és már magukban is képesek sikerét biztosítani. Hozzá tehetjük még azt is, hogy a lap minden rovatában igen gondosan van szerkesztve. Melegen ajánljuk e hűzagnapló vállalatot az irodalom iránt érdeklődő közönség figyelmébe.

— A GRILLPARZER-DÍJ, mely a Grillparzer-alapítványból a bécsi akadémia által három évenként az előadásra került relatív legjobb oly *német dráma*nak adatik, mely más díjban nem részesült, az idén WILDENBRUCH Ernő *Harold* című tragédiájának

íteltetett oda. A díj 1500 o. é. forintból áll czüstben.

— DIDEROT halálának századik évfordulóját f. évi július 31-én Párisban meg akarják ünnepelni. E czélra bizottság alakult, melynek tagjai többek közt: Pierre Lafitte, Ranc, Roche és Spuller képviselők; Isambert, a »Republique Française« főszervezője; Delamarche a népkönyvtárak szindicatusának elnöke; Ferouillat, a vidéki republicanus sajtó egyesületének elnöke; és több párisi közéleti tanácsos.

— A PÁRISI BIBLIOTHEQUE NATIONALE leltára a napokban készült el. A könyvtárban van 2,500,000 könyv, a kéziratár 92,000 kötetet tartalmaz és 144,000 francia és idegen érmet, a réz- és fametszetek gyűjteménye pedig 14,500 kötetben és 4000 cartonban több mint két millió darabot foglal magában; a »tartalék-tár«-ban 80,000 becsesebb könyvet őriznek.

— NEMZETKÖZI SZEMLET indított meg DE GUBREATIS ANGELO olasz író Florenczben. A szemle két havonként fog megjelenni és pedig francia nyelven. A munkatársak között igen jeles írók neveit olvassuk. Az első számban HOLZENDORFF, Giambattista GIULIANI, Emile de LAVELEY, MÜLLER Miksa, DORA D'ISTRIA, Gautano TREZZA, WOHL Stefánia, EMERY Tamás stb. közleményei találhatók. Vannak benne aztán könyvkritikák és levelezések Párisból, Berlinből, Bécsből, Szentpétervárból, Lisszabomból, Stockholmból és Londonból. A füzetet általános politikai szemle kérészi be.

ZENÉSZETI SZEMLE.

A *nemzeti színház operájával* kezdjük a zenészet események átnézetét, nem mintha ez szolgáltatna legtöbb és legnevezetesebb anyagot a megbeszélésre, hanem, valljuk meg őszintén, inkább szokásból, hagyományos régi gyakorlat alapján. *Wiltne* vendégjátéka képezi az operának egyetlen fontosabb mozzanatát és ez adja meg a műsornak azt az állhatatos jeleget, melyet évek óta megszoktunk. A »Troubadur« és »Norma«, »Hunyady László« és »Bánk bán«, a »Hugenották« és a »Próféta« váltakoznak benne. Ujat mondani ezen operákról és szereplőiről nehéz dolog; a régi bírálatok ismétlését pedig nem fogják tőlünk kívánni. Jó lélekkel nem is tehetők, mert mi tagadás benne, a mi ünnepelt vendégünk, *Wiltne*, bár még mindig kimagasló alakja az operaszemélyzetnek, de azt a szívből fakadó lelkesedést még sem képes már előidézni sem a nagy közönségben, mely színpadi megjelenésével nem tud megbarátkozni, sem az ő régi tisztelői körében, kik kénytelenek bevallani, hogy a nagy énekesnő hajdani infallibilitásából veszített. Vannak ugyan még most is ugynevezett szerencsés esték, midőn az ő énekművészete teljes fényben ragyog, de azt a teljes, absolut urahat, úgy látszik, sajnálattal bár, de a valóságnak megfelelőleg ki kell mondanunk, úgy látszik, nem bírja már. Ezt tapasztaltuk vendégjátékának első estéjén, a »Norma« előadásánál, ugyanezt véltük kihallani a »Próféta« előadásában, melyben *Wiltne* énekelte *Bertha* szerepét. Az igaz, hogy most is hatott az ő magas *c*-jével, de a ki emlékszik régebbi szereplésére, az kétségkívül, ha nem is épen hanyatlást, de *változást* fog találni a *modorban*, melyet *Wiltne* az ilyen kényesebb énekrészeknél alkalmazni szokott. Erély, eszesség, intenzitás, s főleg remek intonálás, mindvégig való kitarás még most is megvan e helyek-

ben — de a ki figyelmesen hallgat rá, az észre fog venni némi *erdességet* is, mely az énekbe belevegyül. A hangban mutatkozó élesség rendszeresen ama fordulatnak kezdőpontját jelzi, midőn a hangszálok meglazulása áll be, a mi a hang megerősítésének rendszeres következménye. Vajjon nem a farszto vendégjátékok, a gyakori helyváltozás és az avval mulhatatlanul járó mozgalmas élet az, mely a nagy művésznek csodálatra méltó kitarású szervezetét megtámadta. Senki sem fájjalja jobban, hogy ez így van, de épen azért, mivel mi számíthatjuk magunkat legőszintébb és kipróbált tisztelői közé, mivel a mi tiszteletünk nem a személyiségnél állapodik meg, hanem a művésznőt illeti, mi nem tehetjük, hogy aggályainkat — bár fellépésünk talán gyengédtelemnek is lássék — nyíltan ki ne mondjuk.

Ezen igazságnak őszinte kimondásától mi sem tartóztat vissza bennünket, sem a tekintet az ünnepelt művésznő fényes múltjára, sem azon hálaérzet, melyre művészi adományai köteleztek. Rosz szolgálatot vélnénk neki tenni azzal, ha a napfoltokat, melyek újabb időben nála mutatkoznak, elföldni vagy eltagadni iparkodnánk s szemben az általános tapasztalással, a közérzettel váltig megmaradnánk a mellett, hogy *Wiltne* még mindig a régi tőkély magaslatán áll, olyan mint a bibliai zsidóisten, ki volt, van és lesz s ugyanaz marad változatlanul. Nem az a jó barát, ki ilyen takaródzással él, mely a felmerülő köztételeket meg akarja hamisítani.

Különb, úgy látszik, maga a művésznő is érezte, hogy a válságos időpont bekövetkezett számára is és ő, ki amyi diadalt aratott a színpadon és a hangversenyteremben, tudni fogja azt, mivel tartozik hírnevének, magas művészi állásának. Hallomás szerint *Wiltne* még csak ezen évadban fog énekelni a színpadon, jövő évre megváltik ezen pályától és talán egészen vissza fog vonulni a magánéletbe. Hogy mennyiben igaz ezen már évek óta következetesen felmerülő hír, nem tudjuk, de hogy minden évben jobban közeledik a valószínűséghez, az kétségtelen. Így könnyen megeshetik, hogy *Wiltne* az idén utoljára élvezzük remek szerepeiben, melyben ez idő szerint csakugyan utólréteget.

Annál inkább kell sajnálnunk azt, hogy operánk igazgatósága azon öt év alatt, melyben szerencséje volt oly kiváló és sokoldalú művészi erő felett rendelkezhetni, nem ért rá, *Wiltne* tehetségét egy pár ismert bravourszerepén kívül más nem kevésbé hálás és művészi tekintetben nagyobb becsű feladatban értékesíteni. Értjük ezek alatt egyszerűen azon számos opera-szerepet, melyet *Wiltne*vel elő lehetett volna adni; *Weber* »Oberon«-ját és talán az »Euryanthe«-t, *Wagner* újabb operáiból egyet-mást, például a »Walküre«-t, *Spor-nak*, *Marscher*-nek egy-két művét stb. Mindezeknél azonban súlyosabb mulasztás terheli operánk igazgatóságát, az, hogy *Wiltne*nek páratlan énekművészetét nem tudta kiaknázni oly zeneművekben, melyeknek előadása operastéken nemcsak jogosult, de szemben a mi operaműsorunk rémitó egyhangúságával nagyon is jogosult lett volna. Operánknak álmos műsorára nagyon is reá férne egy *Schumann*-féle oratorium előadása, például a »Paradiesom és a Peri«, a melyre alkalmasabb erőt nem lehet képzelni, mint *Wiltne*-t. Ha Verdi Requiem-jét opera-estén, rendszeres bérletben ötször, hat-szor lehetett adni, akkor nem látjuk át, miért nem járná meg a *Schumann* Faust-zenéje, »Manfréd«-je, vagy *Brahms* Requiem-je? E sorok írója nem először pendíti meg ezen eszmét; negyedfél évvel ezelőtt lépett fel először ezen indítványval, más helyütt (a »Pester Lloyd« hasábjában) de az ő szavát akkor természetesen ép oly kevésbé vették, mint másnemű felszólalásait. Most sem szó-lottunk volna e dologról, ha nem kellene azzal az eshetőséggel számítanunk, hogy *Wiltne*-t még csak egyéhnány hónapig fogjuk bírni színpadunkon. Valóban keserű érzet fog el,

ha elgondoljuk, mit lehetett volna ily kincsessel — minő egy Wiltne ének-művészete — mivelni öt év alatt, mennyi hasznát vehette volna egy fővárosi zeneélet, mint a nemzeti színház személyzete, ha valóban méltó feladatokat tűztek volna ki számára folytonosan! Mert hogy hébe-korba, szinte kegyelemből, Donna-Anna-ként vagy a »Szóktetés«-ben szerepeltették, az bizony inkább engedmény volt a még egészen ki nem vesztett tradíció irányában, mint szívből jövő adomány. Meg is szolgálta bőségesen a »Hunyady László«, meg »Bánk-bán« operák felelevenítése által.

A lefolyt hét egyéb nevezetes eseményeket nem igen hozott a zene terén. *Tua Teresina* k. a., a fiatal olasz hegedűművész nő fellépése a német színházban újabb bizonyítéka annak, hogy csinos, fiatal leánynál jóval többet szoktak foglalkozni a sugár természet és bájos megjelenéssel, mint a hegedűjáték egyéb, talán nem kevésbé jelentős attribútumaival. A *signorina*, mióta hosszú ruhában jár és a spanyol királyné kamara-virtuóza lett, egy pár darabban többet vett fel eddig, nem épen nagy kiterjedésű műsorába. Technikában haladt, de hangja még mindig az a vékony, kiesikés, gyermeketeg rövid ruhás, mely úgy látszik, nem tart arányt a megtoldott ruházattal. Inkább elengednénk neki valamit abból a kifogástalan szabatoságból, melyet oly nehéz darabban, mint a *Bruch*-féle hangversenyben tanusít, ha több szellemi önállóságot, sajátos felfogást mutatna darabjaiban és ne arra igyekezzenek szüntelenül, hogy valamely szám befejezésénél az elmaradhatlan mosoly praeparálva legyen.

Egy jótékony célra rendezett hangversenyben hallottuk a héten *Loewe* balladáját »*As óra*«, melyet *Ney David* énekelt. Gyönyör volt hallgatni egy dalt, mint az előadót. Ha *Ney* ur játékában a színpadon talán lehet egyet-mást kifogásolni, úgy teljes meggyőződésünk szerint kimondjuk, hogy a hangversenyteremben páratlan szépségű hangjával mindenkit meghódít. Örvendünk annak, hogy a jeles művész legközelebb egy balladacéltyt rendez, melyben *Loewe* dalaiból a legszebbeket fogja ismertetni a közönséggel.

SCHÜTZ MIKSA.

NÉPSZERŰ ZENECSIMZÉSEK.

II.

A klasszikus fénykorszak hőseinek művei, Beethoven-éit kivéve, nincsenek rendszeresen szímozva. Haydn és Mozart műveit opuszszám szerint idézni, megbízhatatlan dolog, de még a folyó számsor is, melylyel kiadók az egyes műveket összekiadásaikban ellátták, nagyon ingatag támasz, mert majd minden nagyobb kiadó külön számszámrendet tart, s a zenebarátok nem alkalmazkodhatnak mindenféle számidézéshez, mert nem követelhetni, hogy minden kiadásban ismerjék a műveket. Így nagyon érthető, hogy mért oly szaporák a népszerű elnevezések pl. Haydn műveire, melyeket ütényméret vagy hangnem után idézni vajmi zavartokozó. Felhozzuk tehát *Haydn* József művei népszerű címzéseit, mint azokat életirói is feljegyzik. Trio között van ily cím alatt ismert »*Dei clementis*« (hg. Eszterházy felüdülése után), »*Al tuo arrivo felice*« (a hg. visszaérkezésekor); »*l'Alleluja*«, melynek első része az egyházi ének nyomán indul; »*das alte Weib*«, a koboz a menüettrióban panaszhangokat utánoz; egyikét »*nihil sine causa*«-nak hívják. Egy határozott divertimento-ja »*Der verliebte Schulmeister*« és »*Mann und Weib*« név alatt lett ismeretes; egyik része »*der Geburtstag*« cím alatt keringett, s ma a hegedűszonáták közt, persze felírás nélkül, szerepel. Egy concertinója, mely később szímfoniaként jelent meg (G-dur, $\frac{3}{8}$) »*Le soir*«, ennek utolsó része »*la tempesta*« (össze nem tévesztendő a hasonló című ének-

karművel), két másik szímfoniáját »*Le midi*« és »*Le matin*«-nek nevezik. — A Pohl. C. F.-nél, Haydn életirójánál, 10. sz.-mal megjelölt gyengébb szímfonia »*der Philosoph*« alatt ismeretes; az ott 11-ik számú a »*slavische*« nevével a menüettrióban levő vonósnyegyes részlet nemzeti jellegétől nyerte. Hogy miért hívják tényleg a 16-ik számút »*Alleluja*«-nak, ismeretlen.

Egy nyolczszólamú divertimentója »*Feldparthie*« néven kelt útra. Az »*Echo*« című pedig onnan veszi nevét, hogy a vonós négyesen kívül két kürt egy mellékszólabában szerepel visszhangszerű hatásokkal. Egy kasszáczió, a divertimenti-knek egy faja, utolsó része »*la fantasia*«-nak címezett régtől fogva, s bizonyos, hogy e név nem a szerzőtől ered. Egy divertimentójának száma (mely a tizből megmaradt kettő között a második), D-durban, a »*Fiera di Venezia*«. — Az A-dur-beli »*Abschieds*«-szímfonie-t, melyet valamiképpen Eszterházy hg. által rendezett ünnepekhez írt C-dur szímfonia *Mária-Teresia*-szímfonia nevet nyert körülmények között. Egy másik C-dur szímfonia pedig »*Il distratto*« néven kering, mert részét a Kärnthnerthor-színházban Regnad »szórákozottja« felvonásai közt játszták.

Az Artaria kiadónál először megjelent 6 vonósnyegyes (rendesen 39—44. számozással) a megelőzőkként szintén »*Jungermannquartette*«-knek hívták, címnaplói női alak után, de általánosban most »*russische*« jelzéssel ismeretebbek; a nagyhercegnéknél bécsi látogatásakor játszták. Az ugyane 1784. évből való D-dur szímfonia, lejtéremeti hatásai után »*la chassée*«-nak címezteik. Ugyanez év novemberében a Czécilia-egylet ülésére misét írt, mely »*Cécilien-Messe*« alatt maradt közhasználatban. A »*Tóbiás*«-oratóriumhoz írt bevezetés sajátoszerűleg »*Saul-ouverture*« alatt vált közismeretessé, s különös, hogy Simrock címnaplójára is metszette ez idegen címet. — A Breitkopf és Härtelnél VII. számú ismert mise »*Mariaversione*« alatt terjedt el.

A »*Pudelromanze*« története Pohl életirójában II. k. 206. l. olvasható. A cadixi kanonok megrendelésére írt »*Megváltó hét utolsó szava a kereszténységnek*« megannyi zongora-szonáta és vonósnyegyes-leletelben jelent meg, s a zongorasonaták s vonósnyegyesek közé gyűjtetett, s eredeti címökkel jelöltetnek meg a zenészek által.

Három 1788-beli szímfoniáját szintén különös nevekkkel illetik; egy C-durból való »*Lurs*« (a medve) bögő kíséret-alakja miatt; »*la Poule*«, melynek ily címzése ismeretlen eredetű; »*la reine*« tán a királynő kedvence darabja. — Ismert gyermekhangszeri szímfoniáját eredetileg »*Sinfonia Berchtoldsgadensis*«-nek, aztán »*Kindersinfonie*«, Franciaországban »*Symphonie burlesque*« vagy »*d'enfants*«, Angliában »*the Toy*«-nak hívták. Az »*Oxford-színfonia*«, melyet Páris számára írt, úgy jutott e névhez, hogy az oxfordi egyetemről nyert tudorságot vele köszönte meg, nem maradván ideje egy újabb mű előadásához. — Az ismert G-durbeli »*Fantasia*« története, hogy egy magyar marhakereskedő megrendelésére írta volna, ki egy hizott ökörrel fizette meg, honnan az »*Ochsen-menüet*« elnevezése eredne, kétséges. — A 64—76. számú (lásd Pohl) 12. szímfoniát »*londoni szímfoniák*« csoport névvel szokás jelezni. — A 15-ik számú D-moll szímfonia, a »*Lamentáció*«, az adagióban a Lamentatio Jeremiae r. kath. egyház-éneket tartalmazza; tévesen »*Karácsony-*

szímfonia«-nak is mondják. — A 25. sz. A-dur szímfonia neve közönségesen »*Feuersinfonie*«; utolsó részét, mely a kürtök jeladásával kezdődik, melyre a pástorsípek felelnek, az 1774-ben előadott »*die Feuersbrunst*« című darab előtt játszták. — A 13-ik sz. a »*Todtenfeier*«, E-dur adagióját Haydn emlékművelekor 1800-ban játszták. A 31-ik számú (E-dur) »*Roxelane*« nevet visel, mert allegretto-jának témája a hasonló nevű francia románcból vett. — A 38-ik sz. (F-dur) a második résznek egy hegedűjelzése után »*Coll'igno d'arco*« nevű. — A 39-ik számú (C-dur) bizonyára a kiadó, Artaria, »*Laudon*« hős után keresztelte. — Az 52—57. számú szímfoniák a »*párisiak*« csoportnévvel jelöltetnek meg. — Egy későbbi F-durbeli szímfonia a »*Londoner Militärsinfonie*«. — A 33—38. számú vonósnyegyesek neve »*Sonnenquartette*« ismeretlen indokú. Az »*orosz*« négyesek »*Gli scherzi*« név alatt is idéztetnek, mert menüet helyett scherzójuk van; a harmadikat »*Vogelquartett*« alatt játszták, madárhang-utánzatai miatt. — A porosz királynak ajánlt 50-ik vonósnyegyes (D-dur) végrészének zenei tréfája miatt »*Froschquartett*« alatt járja. — Kezdi témájának haladása s scherzója után nevezett »*Quinten-oder Nachtwächterquartett*«-jére elég utalni. Említjük még a zeneközönségből eredt címekként a »*Lachtrio*« hármast, a »*Stäberlquartett*« a »*Schulmeistersinfonie*«-t (23. sz., Es-dur), a »*Passionsinfonie*«-t (20-ik sz., As-dur), a »*Merkursinfonie*«-t (12. sz., Es-dur) a »*Wilde-Walachei*« vonósnyegyes, s a londoni diszebednél elszundikált főurakat humorosan felkeltett »*Sinfonie mit dem Paukenschlag*«, s ezzel nagyjában átfutottuk a naiveszményi zeneköltőjének művei czímbelei népszerűsítését. Be-fejezésül, tér szűke miatt is rövidebb tartózáttal, idézzük a Mozart, Schubert s a modern zeneköltők közközben forgó címzéseit.

(Befejező közlemény következik.)

BAZAROFF.

BRUXELLESZI ZENEÉLET.

REYER E. »*Sigurd*«-jának első előadása a »de la monnaie« színházban. — A »*Concert populaire*« — ONDRICEK. A »*Conservatoire*«, a »*Société de musique*« hangversenyéi.

— január 14.

Fővárosunkban a zeneidény tetőpontját érte el a napokban *Reyer Ernő* francia zeneszerző »*SIGURD*« című operájának előadásával. Operaszínházunk a »*THÉÂTRE DE LA MONNAIE*« ez alkalommal megint ellenzékelt csinált a párisi nagy operának. Két évvel ezelőtt *Massenet* Gyulának szolgáltattott igazságot s most *Reyer* vette védszárnyai alá. Különös, hogy az elutasítottak és elégedetlenek mindannyian szerencsések nálunk. A *Massenet*-féle »*Herodiás*«-előadások valóságos diadalnapok voltak, s a népszerű francia zeneszerzőt Lipót-rendünk lovagjává avatták. — *Reyer* sikere sem maradt sokkal hátrább.

Reyer tizenöt év óta várakozik már »*Sigurd*«-ja előadására, *Reyer* pedig »*membre de l'Institut*«, vagyis a francia halhatatlanok egyike, s mégis tizenöt év óta eredmény nélkül kopogtat a párisi nagy opera conservatív kapuin. Hogy tehát még életben lámpák elé vihesse művét, kénytelen volt hozzánk jönni Bruxellesbe, s ezen lépését nem is bánta meg. Közönségünk teljes elégtételt adott neki, s újra bebizonyította eklektikus ízlését.

Hogy *Reyer* Wagner követői közé tartozik, azt mindenki tudja Párisban, mi is tudtuk és ép ez oknál fogva kétszerez érdekkel vártuk a »*Sigurd*« első előadását. Az igaz, hogy nem sokat találtunk *Reyer* zenéjében, a mi *Wagnerre* vall, de mégis eleget, hogy őt a szó szoros értelmében vett francia iskolától külön állónak tekinthessük.

»*Sigurd*« meséje a »*Götterdämmerung*« meséjével lényegében összevág, a különbség

kettőjük között csakis annyi, a mennyi különbség egy Wagner Richárd és egy francia szövegíró gondolkodása között van.

A mű négy felvonásra, minden felvonás két-három képre oszlik. A szinfonia-alapon írt nyitány után az első felvonásban főleg a *Hilda* és *Úta* közötti kettős ragadja meg figyelmünket. *Bosman* asszony és *Dechamps* kisasszony művészetük egész nyomatékával segítették diadalra az első felvonás ezen kiemelt számát.

A második felvonás a látványosságoké, gyönyörű képek váltják fel egymást, *Fréa* istennő oltára előtt áldoznak a papok, s a főpap *Renaud* ur, operánk fiatal bassistája egy hatalmas imát énekel a karok hozzáálló kísérete mellett. Ez a jelenet különösen tettsett, közönségünk el volt ragadtatva a zene karakteristikus mélysége által. A harmadik felvonásban *Sigurd* mint győztes tér vissza. Ezen felvonásban ismét egy kettős köti le figyelmünket, mely:

... *Ne crains pas que je regrette*

Dans tes bras les palais des cieux

visszatérő refrain-jével villanyozó hatással van a hallgatóra. Ez a kettős a dalműrodalom híres szerelmi kettőseihez sorakozik, s méltán csakhamar olyan népszerű lesz, mint a »Hamlet« ismert szerelmi kettőse. Kár, hogy az utána következő számok zenei tekintetben hanyatlanak; ezeket, azt hiszem, lényegesen meg kell rövidíteni.

A negyedik felvonás egy-két sikerült szám kivételével a leggyöngébb. A szerző az előbbieket tálalja fel újra, s olyan hosszadalmas lesz, hogy valóban megkönnyebbülve vesszük tudomásul a hősök halálát, mely véget vet lamentáló recitatívóknak.

Egészben véve azonban a mű jelentékeny, tekintélyes helyre számíthat az operairodalomban és méltó arra, hogy más színpadokra is kerüljön.

A hangversenyek árja is megindult. DUPONT karnagy végre hosszú küzdelem után új életre segítette megint a »Concerts populaires«-eket, csak hogy az idén nem az Alhambrában, hanem a nagy operában fognak tartatni. Az első vasárnap tartatik meg ONDRICEK Ferencz közreműködésével, kit önként Budapesten bizonyára ismernek már, miután Bécsben kezdte meg tulajdonképpeni pályáját. A tehetséges fiatal hegedűs már egynehány napja körünkben időzik, s alig várja az alkalmat, hogy művészetét közönségünknek bemutathassa. BRUCH Miksa második versenyt fogja játszani. Képzeltető, milyen kíváncsian várjuk a kis emberke fellépését; a remélhető nagy sikerrel következő levelemben fogom értesíteni.

A »Conservatoire« zenekari hangversenye GEWÄERT igazgató intézkedése folytán február hó 3-ikára halasztott. Elő fog adatni BERLIOZ »Carneval romain«-ja és »L'Iphigénie en Aulide« CARON és HEUSCHLING asszonyokkal. Beszélük ugyan, hogy Gewäert »Wotan bücsűjáték« (a *Walküre*-ből) is elő akarja adatni ezen hangversenyben, de azt hiszem, sok lesz egyszerre.

A »Zenekezdők egylete« (Société de musique) WARNOTS karnagy buzgó vezetése alatt szerdán nyitotta meg hangversenyeinek második ciklusát. Két újdonsága volt ezen hangversenynek: az egyik FRANCK César »Rebecca« című cantaté-ja, a másik M. Ch. LEFEBRE »Espoir« című műve. Mindkettő megbukott, s kár volt heteken keresztül fárastani a női kart a farsztó karénekek betanulásával. Franck Rebecája száraz, unalmas zene, mely távolról sem mondható eredetinek — az »Espoir« valamivel élvezhetőbb. Az est sikere ilyen körülmények között ELLY WARNOTS kisasszonyé maradt, ki a magánrészeket gyönyörűen énekelte, s mindent elkövetett, hogy a süppedő hajót tovább vigye.

Az úgynevezett »Grand Quatuor du Conservatoire« (HUBAY, COLYNS, SERVAIS, VAN STIN-WOORT zenedei tanárok), melyet ezen elnevezéssel különböztettünk meg a többi itteni

kamara-zenetársulattól — jövő héten adja második estélyét a Zenede nagytermében. Erről s sok másról jövő levelemben.

PAUL DEMERY.

A »KIRÁLY-HYMNUS« pályázat részletes kimutatását mai számunk utolsó oldalán közöljük.

ZENÉSZETI HIREK.

A mai számmal veszik tisztelt olvasóink a második zeneműléletet s pedig az ERKEL ELEK és RÁKOSI JENŐ által írt »Tempefői« című eredeti magyar vig dalmű második felvonásának legkedveltebb dallamait. A »Tempefői« tizenkét előadást ért a népszínházban s csakis Blaháné asszony gyöngékedése miatt szorult le időlegesen a műsorról. — A csatolt melléklet mutatványul szolgál s a »Harmonia«-társulat kiadásában megjelent, 17 oldalra terjedő zongorakivonat egyik részét képezi. A kiadó társulat még a teljes zongorakivonat közrebocsátása előtt, készségesen átengedte lapunk számára e mutatvány-mellékletet, mi által azon kellemes helyzetbe jutottunk, hogy tisztelt olvasóinknak szolgálhatunk a népszínház ezen közkedveltségű darabjával, még mielőtt zenéje a nagy közönség által is megszereshető.

~ AZ ORSZ. DALÁRSZÖVEGÉSÉG által kitűzött »Király-hymnus« pályázat f. évi január elsején lejárván, Bartay Ede zenedei igazgató, a szövetség elnöke mult hétfőn központi választmányi ülést tartott, melyben jelen voltak: gróf Eszterházy Kálmán főispán, mint a kolozsvári dalkör elnöke, Huber Károly a szövetség karnagya, id. Abrányi Kornél titkár, Bogisich Mihály, Simonffy Kálmán, Engeszer Mátya, Nagy Agoston, dr. Hubay Károly választmányi tagok. Elnök az ülés kezdetén Eszterházy Kálmán grófot üdvözölte, megköszönvén neki, hogy nagy elfoglaltsága mellett is megjelent az ülésben, hogy az előforduló fontos tárgyakat nyomatékos véleményével támogassa. Ezután a titkár előterjesztette a »király-hymnus« szöveg-pályázat eredményét. Beérkezett 139 mű, ezekből 7, mint elkésett kizárattott és 123 pályázat alá bocsátattott. Pályabírául a »Kisfaludy társaság« fog felkérteni. A titkár ennek utána jelentést tett, hogy a szövetség által hirdetett férfi-négyes pályázatra 21 mű érkezett be s pedig a következő címmel, jelíggel levéllel és sorrendben:

1. »HYMNUS AZ ÉJHEZ«; jelige: »Fiaim csak énkeljétek«.
2. »SZÁLL A FELHŐ«; jelige: »Polyphonia«.
3. »SZIDÓNIA«; jelige: »In nomine dui«.
4. »HAZÁM«; jelige: »A dal szívből ered«.
5. »A MAGYAROK ISTENE«; jelige: »Él az a magyarok Istene«.
6. »VÉRÉS NAPOKRÓL ÁLMODOM«; jelige: »Magyar dal«.
7. »ERDÉLYI HADSEREG«; jelige: »Két nemzet van egyesülve«.
8. »DAL EMESÉKÖL«; jelige: »Bartina«.
9. »CSATADAL«; jelige: »Előre«.
10. »BORDAL«; jelige: »Dolgozom és reménylek«.
11. »FÜTYÜL A SZÉL«; jelige: »Dalárünnepély 1884«.
12. »IMÁDSÁGOM«; jelige: »A haza mindenkelt«.
13. »MOHÁCS«; jelige: »Dulce et decorum«.
14. »HONFIDAL«; jelige: »Hymnus«.
15. »A HAZÁRÓL«; jelige: »Tied a remény«.
16. »HÓFELHŐKEL«; jelige: »Van tán még miért igyunk«.
17. »REG VERI MÁR A MAGYART«; jelige: »Sors nyívs nekem tért«.
18. »ESTI DAL«; jelige: »Győzzön a mi jobb«.
19. »BUCSÚDAL«; jelige: »Éljen a haza«.
20. »HA SZIVED A HAZÁERT LÁNGOL«; jelige: »Küzde az ember élete«.
21. »ISTEN SEGITS KIRÁLYOK ISTENE«; jelige: »A ki mer az nyere«.

Pályabírákul megválasztottak: Erkel Ferencz, Huber Károly, Zimay László, id. Abrányi Kornél és Engeszer Mátya. Az eredmény még e hó végén fog közzététetni. A szövetséges egyletektől beérkezett válaszok alapján a választmány elhatározta, hogy az idej miskolczi dalünnepélyen megmarad a régi szokás mellett a díjak tárgyában s a belső indítványát, hogy érem-pályázat tartassék

meg, a miskolczi közgyűlésen fogja előterjeszteni.

~ PASSY-CORNÉT ADÉL ASSZONY, az országos színészeti tanoda és az orsz. zeneakadémia tanárnője e héten mutatta be egy-néhány tanítványát, lakásán rendezett zeneészeti *matinée* alkalmával. Megelégedéssel vetünk tudomást azon meglepő szép eredményről, melyet Passy-Cornét asszonyt aránylag rövid tanárkodása által felmutat. A fiatal énekesnők nagyobb része ugy hanganyag, mint képzettség tekintetében egyaránt megérdemlik, hogy műintézetünk vezetői figyelemmel kísérjék további fejlődésüket. A coloratur-énekekben két növendék tűnt ki leginkább: Krivácsy Gizela és Jerusalem Julia; a »Norma« operából való kettőst is igen csinosan adták elő Képes Valentine és Koleit Augustia k. a. Schuller Sarolta, ki a Rinaldo-áriát énekelte, gyönyörű mezzo-sopránhanggal bír és csak a kifejezés túl-érzelmes volta nem illet egészen a Haendel szigorú stíljéhez. Morgenstern Célia igen kedves, rokonszenves hanggal és értelmes előadással énekelte Prochtól és Goldmark-tól egy-egy dalt. Rotter Gizela és Lugosi Matild kisasszonyokról már többször szólhattunk elismeréssel; a drámai ének terén azt hisszük, mindkettőnek hasznát fogjuk vehetni.

~ A BRAUNSCHWEIGI UDVARI SZÍNHÁZ érdekes előadásra készül. A szíre hozandó darab HALÉVNYAK »Il Guitareno« című műve, melynek szövegét SCRIBE írta. E már évek óta az összes színpadokról letűnt darab előadását annál nagyobb érdeklődéssel várják, mert állítólag feltűnően hasonlít az anynyira kedvelt »Koldusdiák« operetthez.

~ A SZILÉZIAI 7-IK ZENEÜNNEPELY az idén Boroszlóban fog megtartatni és pedig július 15-én, 16-án és 17-én. Karnagyok lesznek: Dr. Schüller Gyula tanár Boroszlóból és Deppe Lajos zeneigazgató Berlinből. Az első napon előadásra kerül Martin Blumner oratoriuma: »Der Fall Jerusalems«; a második napon JADASSOHN 100-ik zsolára, BEETHOVEN Es-dur hangversenye, zongorára SCHUMANN »Des Sängers Fluch« című műve, RHEINBERGERNEK »Christophorus« című cantatája és HOCHBERG grófnak egy új symphóniája; a harmadik napon WAGNERNEK »Faust-nyitány«-a, SCHÄFFER kardaljai, NAUMANNK egy nyitánya, BRUCH Miksának egy hegedű-versenye és több magán-rész.

ÚJ ZENEMŰVEK.

~ BARTAY EDE, nemz. zenedei igazgató, a napokban egy szífonikus költeményt fejezt be, mely zongora-feldolgozásban (két kézre) a »Harmonia«-társulat kiadásában fog sajtó alá kerülni.

~ ARADI LAJOS kedvelt táncdarab-szerzőtől egy új keringő jelent meg, címe: »Végre egyedül«, »Enfin seule«. Kedves behizelgő dallamai és díszes kiállításánál fogva, ezen keringő csakhamar olyan elterjedésnek fog örvendeni, mint ugyanezen szerző »Csörgő« polkája és »Zsurnaliszta« tipegője.

~ HANSLICK Edétől a »Moderne Oper« 3-ik kötete, e cím alatt: »Aus dem Opernleben der Gegenwart« (Berlinben Hofmann A. s társánál) megjelent. Szól ismert szellemes modorában Boito, Verdi, Massé, Bizet, Delibes, Gounod, Brüll, Bachrich, Leschetitzky, Offenbach újabb műveiről, s rajzokat Roger, Faure, Duprez, Boieldieu, Offenbach, Nilsson, Dustmann, Unger s Wagnerről. Valóban kívánatos volna, hogy szerző a hangverseny-ügy körül kifejtett kritikai tevékenysége eredménye is az utolsó 14 év tekintetében megszerkesztesse és kiadja.

~ A »Clavierlehrer« című folyóiratban Kalischer A. Chr. figyelemre méltó közleménye jelent meg, e cím alatt: »30 Thesen über Theorie der Triole, Quintole und Sextole«.

A HÉT TÖRTÉNETE.

Jan. 12 — Jan. 18

(D'ENNERVY ÉS CORMON színműve »A két árvás«, a népszínházban)

»A két árvás« híres remekmű a maga nemében. 1874-ben adták elő legelőször a párisi Porte-Saint-Martin színházban. Én azon év tavaszán kerültem Párisba. Ott létem első estémnél megnéztem a »Tudós nők«-et a Comédie Française-ben; a második estén »Angot asszony leány«-át a Folies dramatiques-ban; a harmadik estén a »Két árvás«-t. Az első színházi estém után el voltam ragadtatva, rajongtam; a második után okoskodtam, azt hívnék, hogy az »Angó«-t Bécsben szebben adták; azóta, megtanulván, hogy mi az operette, e nézetem megváltozott. Harmadik színházi estém után elállt gondolkodásom; meg voltam zavarva; olyan estét, mint a milyet akkor a Porte-Saint-Martin kopott fauteuil-jén töltöttem, addig nem éltem volt. Oly jelenség előtt álltam, mely zsarnoki hatalommal uralkodott lelkeimen, és melyet nem tudtam megérteni. Nem tudtam, hová legyek vele. Az egész este sirtam vagy ezredmagammal a színházban; haza érve, ki voltam merülve; és másnap a látott darabról álmodoztam. Megnéztem aztán e darabot még nehányszor; láttam Bécsben és Budapesten is: de valahányszor láttam, hatása mindig ugyanaz volt. A héten elmentem a népszínházba és még egyszer megnéztem a »Két árvát«: ez előadásban ugyanazt éreztem, mit legelőször a Porte-Saint-Martinben. Megrendülve a drámai emótiótól, kimerülten tértem haza.

Pedig most egész más szemekkel néztem e darabot. Azóta, hogy legelőször sétáltam a Boulevard des Italiens plátánjai alatt, tíz év múlt el; és e tíz év alatt mélyen behatoltam a drámagyártás titkaiba; elvesztettem boldog naivitásomat, mely minden hangzatos szóban pathos, és minden erőszakos hevességben szenvedélyt látott; elvesztettem az engedékeny bizalmat, melyet oly könnyű megcsalni, és melylyel a tollnak ravasz mesterei oly ügyesen tudnak visszaélni. Most már megismerem a Genovéva testvérben Hugó Victor *soeur Simplex*-szét, ki a felismert Jean Valjeanra, azt mondja: »Nem ismerem«, a minthogy itt Genovéva testvér azt mondja a bűnbánó leányra: »Ráismerek«. Mindkettő jámbor hazugságot mond. — Frochard asszony láttára visszaemlékezem Sue Eugén »Chouette«-jére; a chevalier de Vaudrey, ki Henriette-t követni akarja a tengeren túl a *chevalier de Grioux*-re emlékeztet; a vak leány Sue *Fleur de Marie*-jére; és tudom, hogy a szép lelkű Henriette remek elbeszélésének vége, ismét Hugo Victor *Pauvres gens*-jából van véve. Tudom mindezt; ráismerek mindekre és még sok másra; világosan látom, a szerző miképp fonja szálait és készíti elő hatásait; meglessem és figyelemmel kísérem a nagy munkánál, melyet a ríktó ellentétek juxtapozíciója körül végez: és mégis, mégis... megindulok, könnyezek és tapsolok, valahányszor a darabot látom.

Igenis, megindulok, könnyezek és tapsolok, mert ez a darab a remek remeke a maga nemében. Azt mondják, hogy igen ám, de ez a darab alsóbb rendű fajtájú. Ej mit! mikor az ember ilyen perfectióval áll szemben, nem igen gondol a fajták alsó és felső rendű voltával. Rá is ér az ember distinguálni, mikor könnyei folynak! A művészetnek van egy magaslata, melyen a megkülönböztetések megszűnnek. Mikor az ember nem lát maga fölött egyebet, mint a tiszta érzés hatalmas és örökké egyenlő égboltozatát, nem tekinti, hogy a milánói dóm tetején áll-e, vagy valamely várorom egyszerű falán? Sursum corda! és egy szót se többé!

Nézzék meg a »Két árvát«-t a népszínházban, és aztán mondják, hogy igazam van-e?

Csak az előadásról kívánok néhány szót mondani. Nézetem szerint a népszínház társulata e darab előadásával bebizonyította, hogy nagy feladatokkal szemben is becsülettel meg tudja állni helyét. A melodráma sikeres előadása nagy feladat. Az ilyen darabok telvék a leghévesebb és legszenvedélyesebb tettekkel, a valószínűtlenség határait közelről érintő, legmerészebb kombinációkkal, a leghangzatosabb szavakkal, a lepatheticusabb kifakadásokkal. És ezért az ilyen darabok igen gondos és szabatos játékot kívánnak. Az előadás bizonyos magas fokú tökéletessége nélkül menthetetlenül elbuknak; neveltségek lesznek. Csakis jó játék mellett képesek hatást tenni. A kik erről meg akarnak győződni, nézzék meg Szabó Bandi jeleneteit: tapasztalni fogják, hogy a hatásos jelenetek is elvesznek, ha egy Szabó Bandi szerepel bennük. Az ilyen darabok — mint egyáltalán a modern francia darabok, — nagyon a játékra vannak számítva; sőt még sokkal inkább játékra vannak számítva, mint a többi francia darabok. A többi darabok rossz játékban egyszerűen hatástalanok; de az ilyen darabok, ha az előadás a kellő mértéket meg nem üti, kiállhatatlanul túlzóknak, lármásoknak és dagályosoknak tűnnek fel. Nagy kardvágásaik, hősiesskedő pose-zaik és pattogó dictiójuk neveltségek lesz, ha a *kellő mérték*, — és ez minden művészet összes titka, — meg nem adja nekik megkivántató simaságukat, helyességet, természetességüket. És a népszínház művészei — kevés kivétellel — eltalálták a kellő mértéket. Ezért nagy dicséret illeti meg őket. Nem is szabad fukarkodnunk az elismeréssel. EÖRV (Péter), RÓNAY (Vaudrey), HORVÁTH (De Livières), TÓTH ILONKA (Louise), PÁRTÉNYINÉ (Frochardné), TAMÁSSY (Jacques), SIK GIZELLA (Marianne), KASSAI (Picard), KLÁRNÉ (Dianne) joggal követelhetik maguknak az előadás sikerének kisebb-nagyobb részét. Ime, majdnem az egész színlapot le kellett írunk, hogy azokat megnevezzük, kik gondos és szabatos játékkal működtek közre a darab érvényre-emelésében.

Minden dicséret fölé emelkedett azonban RÁKOSI SZIDI Henriette szerepében. Megvalljuk, hogy habozva fogunk hozzá játéka leírásához; érezzük, hogy nem fogunk kellő fogalmat adhatni a remek alkotásról, melynek tanúi voltunk. Rákosi Szidi azon szerenés színésznők egyike, kiktől a néző mindig azt hiszi, hogy akkor játszottak legjobban, mikor utóljára látta őket. Sikerei egymást követik és mindig emelkedő tökéletességük által elhomályosítják a régebbiek emlékét. Ez az enmagának folytonos túlszárnyalása a színművészet történetében csak a legnagyobb tehetségeken tapasztalható. Nem is kételkedett senki soha Rákosi Szidi nagy tehetségén; hosszabb idő óta kísérjük figyelemmel a küzdelmekben gazdag úton, mely a művészet legmagasabb tetőpontjához vezet. Ez utolsó alkotása után szilárdan hisszük és bátran állítjuk, hogy e végső magaslathoz ért. Henriette szerepében vannak mozzanatai, melyekben Európa legnagyobb színésznőinek egyike sem tesz túl rajta; egyes szenvedélyes kifakadásait oly mély, megrendítő bensőség-gel mondja, hogy a nézőt egész lényében megregetti; más percekben művészeti accentusa oly magas, hogy a végső csodálatra ragad; egész alkotása hibátlan, tökéletes, bámulatos. Jelenete Presles gróf estélyén, rendkívül nehéz elbeszélése Louise megtalál-tatásáról, a legnagyobb művészeti igényekkel járó jelenete a Salpêtriére-ben, külön-külön a színművészet remekeinek mondhatók. Rákosi Szidi ez alkotással a képzhetőt tökéletesség legfelsőbb körébe szállt fel. Kalapot emelünk előtte. És végre, hogy rendes őszinteségünk-ből semmi sem hiányozzék, — még az sem, mi kevésbé hízog, — nyíltan megmondjuk, hogy minden jó vélemény mellett, melylyel

Rákosi Szidi jeles tehetsége iránt viseltettünk, — meg vagyunk lepve. Henriette szerepében a művész messze túlszárnyalta művészi géniusába vetett nagy hitünket. Ez talán nem bók; de az igazság mindig felér egy bókka.

RF.

SZÍNHÁZI HIREK.

= A BUDAI SZÍNÜGY rendezése tárgyában kiküldött bizottság a héten ülést tartott, és a következő javaslatot fogadta el: 1. A várszínház és a krisztinavárosi színikör gazdasági ügyeinek és művészeti irányának vezetésére, a közgyűlés által 5 tagú *állandó bizottság* volna kiküldendő olynemű hatáskörrel, mint a minővel a népszínházi bizottság bír a népszínházra vonatkozólag. E bizottságnak rendes tagja lesz a belügyminister képviselője, valamint a nemzeti színház inténdásának kiküldöttje is, s ezek ideiglenes veto-joggal bírnának, ha erkölcsstelen irányú, vagy pedig a művészeti niveau alól álló darab előadása szándékoltatnék. 2. Kérjessék fel a belügyminister, hogy a *subventiót* ezentűl évi 10,000 forintban állapítsák meg; ezenkívül a főváros által az eddigi 2000 fnt subventio továbbra is megadandó volna. E subventiókon kívül ugy a várszínház, mint a krisztinavárosi nyári színikör, *ingyen* adassék át az illető színgazgatónak. 4. Az előadások a téli időben a várszínházban, nyáron át pedig a színikörben tartandók. 5. Mindkét színház *nyilvános pályázat* utján adassék ki. 6. Az illető igazgató *hetenkint háromszor*, rendes bérlettel tartozék előadásokat rendezni, a többi napokban ellenben azt bérletszűnetben is teheti. A bérletben a helyárok a mostaniak lesznek; ellenben más előadások alkalmával 20 százalékkal fölemelhetők. 7. A bérbeadás 1884. évi ápril 1-től kezdve, *három egymásutáni évre* történjék. Az igazgató *biztosíték* fejében 6000 forintot köteles letenni, melyből — baj esetén — első sorban a társulat tagjainak illetménye fog kiszolgáltatni; ezenkívül köteles az igazgató évenként *két jótékonycélú előadást* tartani. 8. Minthogy a belügyminister ur kijelentette, hogy ugy a *nemzeti színház reportóirját* kész átengedni, mint a nemzeti színház tagjainak a vendég szereplést megengedi, ez irányban további intézkedés nem szükséges, de a népszínházi bizottság utasítandó lenne, hogy a *népszínház reportóirjának* megszerzését is közzvetítse. E javaslatot már a városi tanács is tárgyalta; véglegesen még nem határozott; csak abban állapodott meg, hogy a budai színi bizottságnak nem fog tagokat kandidálni, mert az ilyen bizottságot a városi közgyűlés titkos szavazata utján választja meg. A tanács e tárgyban jövő kedden rendkívüli ülést fog tartani.

= BLAHA LUIZA asszonyt felszólították, hogy egy bécsi jótékony hangversenyben lépjen fel. E hangverseny januárban tartják meg, a bécsi Künstlerhausban, Rothschild Albert báróné protectoratusa alatt. Blaha asszony megígérte, hogy a hangversenyben közre fog működni.

= JÓKAINÉ f. hó 22-én érkezik Debreczenbe, hogy ott is ünnepelje jubileumát; 23-án főpróba lesz és 24-én »Coriolán« előadása.

= HELVEY LAURA k. a., a nemzeti színház jeles tagja csütörtökön este lépett fel először a miskolci színházban a »Bagdadi herczegnő«-ben. Színré kerülnek még vendég-szereplése alatt »Dóra«, »Odette« és »Fedora«.

= KOLOZSVÁRTT e hó 13-án HUBAI ARANKA kisasszony, ki az ottani nemzeti színházhoz drámai primadonnának van szerződötve, lépett fel, mint »Angyal Liska« a *Toloncz*-ban; és jelentékeny sikert aratott. Játékát és énekét egyaránt tapsolták. A kolozsvári lapok különösen dicsérik gyönyörű beszéd-organumát, rendkívül érzelmesen csendülő és egyenesen szívbe ható, mély alt-hangját, helyes accen-

tuatióját és rendkívül tiszta kiejtését. A kolozsváriak tudvalevőleg igen szigorúak az új tagok megítélésében és fölötté feltékenyek színházuk comparseriájának minőségére. A Hubai kissasszonyra mindott dicséretük tehát mindenestre figyelemre méltó sikerről tesz tanúságot.

— A DEBRECZENI SZÍNHÁZ bérletére a pályázati határidő lejárt. Pályázataikat benyújtották MÁDOKI Béla, GERŐFI Andor, MOSONYI Mamsberger Jakab, BOGYÓ Alajos és az eddigi igazgató KRECSÁNYI Ignác; valószínűnek mondják, hogy e színházat Krecsányi fogja ismét elnyerni.

— A MISKOLCI SZÍNHÁZ bérbe vételért, mint hírlik 3 színházgató folyamodott, és pedig: LÁSZI Vilmos, ARADY Gerő és TÓTH Béla. Itt Tóth számára áll a legtöbb remény, mind mondják, ő igéri a legjobb színésztársulatot. Szerződött tagjai között vannak: Pajor Emilia, Dancz Nina, Nikó Lina, Juhász Sándor baritonista, Nagy István tenorista stb. Sok a hajlandóság Tóth iránt, talán egy kissé azért is, mert — miskolci születésű.

— ARAD városa, követvén a főváros nemes példáját, kétszáz forint alapítvánnyal a temesvári színházgató-egylet alapító tagjai sorába lépett.

— CÉLINE CHAUMONT, a párisi Variétés és Palais-Royal-színház egyik híres divája európai körutra indul. Bécsben márczius havában fog játszani; aztán Budapestre jö és innen Bukarestbe megy.

— A PÁRISI VAUDEVILLE-színházban ifjabb DUMAS Sándor »Diane de Lys« című darabját ismét színpadra hozták. A darab ez alkalommal is nagyon tetszett; habár most nem tette a nagy közönségre különösen érdekessé a censura tilalma, mely 1853-ben tudvalevőleg e mű előadását egy ideig meggátolta.

— A LONDONI színházokról ismét egy csomó excentricus hír érkezett. Az *Imperial-színházban* Ariel szerepét Shakespeare »Vihar«-jában egy ifjú hölgy játszotta, a ki mindkét szemére vak. Szerepét úgy játszotta el, hogy egyedül finom hallására támaszkodott, s olyan zavartalanul és könnyedén mozgott a színpadon, hogy a közönség észre sem vette, hogy e hölgy világtalan. — Az *International-színházban*, mely eddig olyan félig Café chantant, félig circusforma műintézet volt, most pedig a melodramát kezdi kultiválni, egy »Mispah, a story of to-day« című drámát adták elő megnyitónak. Szerzője, BENJAMIN SYKES e darabban, mely mint címe mutatja »a mindennapi életből való történetet« akar ábrázolni, egy csomó socialistát és dynamit-hóst hozott színpadra. A darab tartalma a következő: egy minden erényekkel megáldott parasztleány odahagyja családját és becsületes jegyesét, elmegy Londonba és elszegődik, mint titkár a socialisták egyik legmerészebb és legkiméletlenebb vezéréhez. Mindezt csupán azért teszi, hogy bátyját, ki a socialisták híve, szerencsétlen sorsától megmentse. Ez állapotban a hős leány végig éli a socialisták minden garázdálkodását, a titkos gyűléseket, a gyilkosságokat és egy dynamit-explosiót, és végre mégis boldog lesz régi jegyesével. A közönség mint írják, nem valami fényesen fogadta e darabot. — A *Opera-comiqueben* egy amerikai celebritás lépett fel nem rég, Miss LOTTA, valami »Musette« című darabban, mely fájára nézve áll a melodráma és a bohózat között. Az újságok már jóelőre hirdették a tengerentúli művész művészi képességeit. Végre aztán fellépett a várva várt vendég térdig érő rövid szoknyában, énekel, tánczolt, gorombászkodott és egy ízben, mint a macska, egy ugrással felszökött az asztalra. Végre aztán a darabban szereplő vezetőjével, (Mr. George HOWARD, a new-yorki Wallack-színház tagja) egy szerelmi duettet énekel a Moody és Sankey amerikai missionáriusok templomi dalkönyvében foglalt egyik szent nótájára. Ezzel

aztán túlmélt a közönség türelmének határán. Tomboltak, fityülték, lármáztak. És a megnyitó este nagy zavarral végződött. A lármában alig hallották az előadók szavait. Az angol nem sokat gondol a művészettel; de hogy a vallást profanálják, ezt nem igen engedi. Most is fellázadt a közönség, mely pedig ez este is annyi mindenféle durvaságot elnézett híres birka-türelmével.

— A BERLINI Wallner-színházban Moser Gusztáv és Girndt Ottó új bohózata, melynek címe »Mit Vergnüen«, nagy sikert aratott. A darab tartalmát egy igen komikus házassági történet képezi, melyben az asszony nem ismer rá férjére. Van benne aztán egy furcsa képzelte beteg is és sok igen vig jelenet, melyekben a szereplő személyek egyes becsületes embereket impostoroknak, az okosakat pedig elmebetegnek nézik. Az egész német sajtó konstatálja, hogy a darabon sokat nevettek és aztán különös nagyképp szánakozással sopánkodik rajta, hogy a darabnak csak »derültségi sikere« (Heiterkeits-erfolg) volt. De mit kíván voltaképp a német sajtó a bohózatról? — A berlini »Central-theater«-ben is új bohózatot adtak »Mein Hertzensfrits« cím alatt. Ezt *Manstätt és Wilken* írták. Ezen is csupán nevettek a berliniek; és azért nincsenek megelégedve. Sírnak akarnak a bohózatokon?

— A HAMBURGI Thalia színházban Lubliner Hugo négy felvonásos vígjátéka: »Die Mitbürger« aratott jelentékeny sikert. A kritika ugyan nem tartja a darabot eléggé egy ségesnek, panaszkodik arról, hogy sok benne a laza összefüggésű szerelmi epizód; de e mellett dicséri a sok komikus helyzetet és elmesés pontot, melyben a darab bővelkedik. Általános a vélemény, hogy ez a darab megteszi útját egész Németországon át.

— SPIELHAGEN új színműve, melyről mult számunkban említést tettünk, már el van nevezve. Címe az lesz, hogy »Gerettet«; a mű a német színházi agenturák által már szétküldött Németország minden színházgatójához.

— BRÉMÁBAN Fütger Arthur színműve »Von Gottes Gnade« a napokban kerül először színpadra. Mint hírlik, a darabot jól fogadták.

AZ ÖTVÖSMŰ-KIÁLLÍTÁS.

Egy emberöltő óta Európában kulturális mozgalom foly, melynek célja véget vetni a mult idő öröksége gyanánt századunkra átszállott általános izléstelenységnek.

Angliából indult ki e harc a modern izléstelenység ellen. Ott, a hol izlés dolgában a legnagyobb zűrzavar uralkodott, ott állott be legelőször erőyes reakció ellene.

Az 1851-dik évi londoni világiállítás volt az első sikeres kísérlet az ipari és iparművészeti reformra. E kiállítás eredménye volt a híres South Kensington muzeum fölállítása, az összes művészeti és iparművészeti ágakra terjedő, óriási gazdag gyűjtemény. A muzeummal kapcsolatban létesítettek rajz- és egyéb szakiskolákat, rendeztek ideiglenes mintaszerű kiállításokat, tartottak előadásokat a nagy közönség és a közelebb érdekelt gyakorló művészek számára és megteremtettek egy gazdag szakirodalmat.

Az elvek és irányok, melyek az ötvenes évek óta lassan általános keletűek lettek, ott állapították meg legelőször. Előbb kisebb s azután mind szélesebb körökben öntudatára jutott az európai emberiség annak, hogy

mennyire romlott meg egy század óta szín- és formaérzéke. Fölsímtették, hogy korábbi boldogabb időkben az embereknek több izlésük volt, tehát természetesen első sorban oda fordultak okulásért, a mult felé, elővetették a korábbi századok műizléssel készített alkotásait és meggyőződtek, hogy csak ily mintaszerű előképek beható tanulmányozása adhatja vissza a művészetnek s a közönségnek, a mire első sorban szükségük van, a helyes stílerőket.

Évtizedekig tartott, míg korunk belátta stílszerűtlenségét; hogy a stíl hiányzott épületeinkben és lakásainkban, szövegeinkben és könyveinkben, az agy- és fémipar különböző ágaiban. Színösszhang hiánya, sötét szürkés színtelenség, a tárgyak idomában fékvesztett üres szeszély, a forma ellenkezése a tárgy rendeltetésével s anyaga természetével — ezek voltak főhibáink, melyeket a reform megindító stílszerűtlenség címén állandóan és — szerencsénkre sikerrel — ostromoltak.

A londoni Kensington muzeum sikeres harcát nem sokára átvitték a szárazföldre, Már 1864-ben alapult Bécsben a császári osztrák muzeum, hasonló alapon, mint londoni mintaképe. Működését már az első évtizedben oly siker koronázta, hogy 1873-ban a bécsi világiállításon, az osztrák műipar egyes főágainak fölénye az összes többi országok hasontermékei fölött szembetűnő és győzedelmes volt.

Nem is kétek ezután Németországban, Franciaországban, Olaszországban, sőt a kisebb iparos államokban hasonló irányok szerint megindítani a reform mozgalmát. Egy mást érték az u. n. retrospectív kiállítások, a városi és világiállítások; nyomukban keletkeztek az iparművészeti és rajziskolák, a kisérleti állomások műtechnikai czélokra, úgy hogy napjainkban forrongásban van egész világrésznünk, nagy mozgalom hatja által a nagy művelt nemzeteket és hullámai átsapnak a kisebb népekre is.

A bécsi kiállítás óta mi is benne vagyunk a nagy áramlatban. Szerencsénkre fölhasználtuk az akkori, fölötté kedvező alkalmat egy iparművészeti muzeum megteremtésére. A muzeum a maga nemében kis minta-intézetnek illik be, de egy évtized óta lappang, sőtét helyre szorították, kívül esik a nagy közönség útján és forgalmát, működését is megbénították az által, hogy túlszűken javadalmazták. Így a szépen megindított vállalat megakadt, mint sok hazai iparvállalat, forgalmi tőke hiányán.

Az iparművészeti muzeummal egyidőben megindultak a vidéken több helyütt, különösen Felső-Magyarországban és Erdélyben felfaragó és szövő iskolák és műhelyek, újabb agyamművészeti szakiskolák is nyitottak, sőt a népipari kézművészekben fölismertető sajátos nemzeti tulajdonságokból egy nemzeti stíl megteremtésére is törtétek hivatalos lépések! Miniszteriumok, hatóságok, testületek és magánosok kisebb-nagyobb szakértelemmel belémentek a nagy mozgalomba; néha hamis apostolokra vagy fölfújtt, állítólagos kitünőségekre bízták az agitatíót a vidéken s a fővárosban; gyakran téves irányokra pazaroltak nagy summák, máskor czélszerű kezdeményektől megvonták a szükséges segélyt, az egyik ministerium tervszerűtlenül bel- és külföldön vásárolt derűre-borura néprajzi iparcikkeket, azután a molyla bizza értékesítését, más ministeriumtól pedig megvonja a törvényhozás a legszükségesebb eszközöket a józan haladásra. Ilyen és hasonló bajok estek meg, de ilyenek megessen mindenütt a kezdet nehézségei elleni küzdelemben. A tapasztalatatlanság mindig anyagi kárral, idővesztéssel és a szellemi erő elfecsérlésével jár. Ily ifjusági betegségekben még minden kezdő szervezet keresztül ment.

Most már helyesebb uton vagyunk. Inkább saját hazai multunk tradícióit és iparunk

előföltételeit veszszük tekintetbe, lassan ki-
jutunk a tapogatózás és elvi kísérletek ködé-
ből a józan gyakorlati térés és sok jel arra
mutat, hogy most jó nyomon indulunk.

Ily kedvező korjelnek tekintjük az ötvös-
kiállítást is, mely néhány hét múlva a n. mu-
zeumban meg fog nyílni. Az ötvös-ipar azon
hazai iparágak közé tartozik, melyeknek van
multjuk, jelenük s jövőjük. Már a bécsi kiállítá-
son tüntek föl a külföldiek előtt némely pesti
cégek sajátos zamatú, ügyesen komponált
ékszerei. Tíz évvel ezelőtt csak ennyit bírtak
ékszerészeink fölmutatni; azóta nem vesztek
idejüket, szorgalommal tanulmányozták a n.
muzeum gazdag kincses tárát s egyes kiváló
alkalommal, mikor a nemzet vagy fővárosa
az uralkodó családnak ékszerekkel kívánt
hódolni, oly ékszerek kerültek ki pesti mű-
helyekből, melyek igen kedvező színben mu-
tatták be hazai ötvösségünket.

Igy tehát a műipari ág művelői kedvező
reményekkel kecsegtetnek a jövőre is és csak
a körül forog a főkérdés, hogy adjunk nekik
időről időre kellő impulzust műtörténeti helyes
mintákkal, továbbá neveljük a közönséget
szép formák, becses művek megértésére, biz-
tosítsuk a szép műipari ág jövőjét az által, hogy
dícső multunk tradícióival ösztököljük.

A n. muzeum gazdag kincstára, mely még
a század elején lón megteremtve hazai csa-
ládok kincseiből és az évről évre eladásra
kerülő kincsek mutatják, minő gazdagság van
nálunk ékszerekben s egyéb arany- és ezüst-
művekben.

Alkalmi kiállításokon Pozsonyban (1865),
Párisban (1868), Bécsben (1873) hol kisebb,
hol nagyobb számmal láthatunk együtt ily
magyar világi és egyházi kincseket, — a kül-
földiek mindig bámulattal nézték.

A hol művelődés-történeti muzeumok in-
dultak meg, vagy egy-egy vidék közmívelt-
ségét, vagy az egész ország műállapotát akar-
ták föltárni, ott mindenütt magyarhonai ötvös-
ségi kincsek adták a legfényesebb bizonyíté-
kot hazánk egykori közmíveltségi magas-
latáról.

Igy volt ez a nagyváradi (1878), a rima-
szombati (1882), a fehérvári 1879. és 1880.
évi kiállításokon.

Igy volt ez a bécsi nagy kiállítás amateur-
osztályában (1873) és a kolozsvári ötvös-
műkiállításán (1882). Mindezen kiállításokat fölül-
multa egyházi és világi ötvös-
művek száma és gazdagsága dolgában az 1876-ik évi buda-
pesti, mely gr. Károlyi Alajos palotájában
az árvízkirosultak érdekében létesült.

Kitűnt ez alkalmakkal, hogy a sok háború
és hadisarcz, sok nagy család tönkretutása,
sok drága holmi beolvastása daczára, a mi
századokon át kedvelt praxis volt, mégis ép
oly gazdagok vagyunk jeles ötvös-
művekben, mint bármely más ország Európában és hogy
az ötvösség újjáteremtésére ép úgy megvannak
nálunk az eszközök, mint másutt. Megjött
most az időpont, hogy e gazdag monumen-
tális anyagot modern czélművekre értékesítsük
és ez a mostani ötvös-
kiállítás egyik főczélja. A mostani kiállítás más jellegű lesz, mint az
eddigyi hasonló műkiállítások. Nemesak kiváló
darabokkal kívánja az amatőrök kedvét ki-
elégíteni, vagy jövedelmével jótékony-
sági czélnak szolgálni — de lehető teljes képet
akar adni a magyar ötvösség multjáról. Tehát
teljességre törekszik a rendezőség, minden
korszakot, stílust és technikát akarván be-
mutatni és rendszerességre törekszik, hogy
ezen egész iparművészeti ág fejlődéséről nyer-
jünk tiszta képet. Czelirányos fölállítás, szak-
szerű pontos leírások és a mintaszerű tárgyak
pontos reprodukciója mindannyi előfeltétele a
sikernek.

Igy biztosítva lesz a kiállítás gyakorlati
czélja, de remélhetjük, hogy ily lelkiismeretes
előmunkálatok mellett egy más fontos czélun-
kat is el fogjuk érni.

Sikerül majd előbbre vinni saját honi
míveltségtörténetünk egy ékes fejezetét.

Műtörténészeinknek már eddig is kétség-
telen érdemük, hogy a hazai művészetünkben
időszakonként uralkodott stílamlatokat meg-
állapították. Sajátságos geographiai helyze-
tünknel fogva részünk volt az ókori tradíciók-
ban, melyekhez gyér ugyan, de mégis félre-
ismerhetlen ókeresztény emlékek fűződnek.
Azután a nyugati civilizáció hódított meg
bennünket és a német, francia, olasz stílusok
vetődtek ide, mind egyik más uton, más közve-
títők által. Az ősmagyar sirleletek sejtetik,
hogy bizonyos keleties ízlést hoztak magukkal
a hódítók és az emlékek tanúsítják, hogy a
kelettel, előbb Bysanczczal, utóbb a byzan-
tinok utódaival a törökökkel, s általuk az
arabs és perzsa művészettel mindig voltak
érintkezéseink. Ez utóbbi elemek állandó
tényezők akkor is, mikor mindinkább ural-
kodókká válnak nálunk a román és goth
stílusok, kivált egyházi művészetünkben és még
inkább előtérbe lépnek és érvényre jutnak
köznapri rendeltetű iparművészeti ágakban,
a mikor nálunk is ébred a renaissance.

Ötvösségünk csak úgy, mint minden egyéb
műiparágunk, követte e nagy áramlatokat,
de hátra van esetről esetre ily nézpontok
szerint megítélni az egyes műemlékeket és
kellőkép csoportosítani őket.

Más fontos feladatok is várják a végleges
eldöntést. Kétségtelen, hogy a szomszéd or-
szágok nagy ötvös-
művészeti központjai köz-
vetlen hatással voltak hazai fejleményeinkre,
de keressük esetről esetre a szorosabb kap-
csot, mely bennünket Augsburghoz, Nürn-
berghoz, Prágához, Bécshez fűzött.

Továbbá keressük saját ötvösségi iparunk
főhelyeit. Czéhszabályokból és városi króni-
kákból meg számadásokból tudjuk, hogy
Pozsony és Sopronban, Besztercebányán és
Mosócson, több szépségségi városban, azután
Kassán, Váradon és több erdélyi főhelyen,
mint Kolozsvárott, Nagyszebenben és Brassón
voltak ötvösczéhok, nem egyszer czéhpoharaik-
ból is maradt reánk egynehány; gazdagabb
családok reánk maradt leltáraiból is nyerünk
néha adatokat ez iparág egyes székhelyére:
de még mindig nem tudjuk a számszámra
fönmaradt kitűnőbb művekről kimutatni, hol
készültek, minő műiskolákban keletkeztek és
az egyes iskolák minő összefüggésben voltak,
hogy hatottak egymásra és minő sajátágaik
voltak.

Ilyen megoldatlan kérdés sok van; néme-
lyiknek, mint az u. n. magyar sodronyzománcz
és az erdélyi zománczkérdésnek egész iro-
dalma is támadt, más kérdések pedig csak
azután fognak napirendre kerülni, mikor együtt
lesz az a sok kincs, melyet bejelentettek a
püspökök és káptalanok, melyek bel- és kül-
földi muzeumokból ide gyűlnek és melyeket
valóságos fejedelmi nyájassággal a kiállítás
rendelkezésére bocsájt ő Felsége.

Akkor — február 14-ikén — jöjjenek el
a n. muzeum képtári helyiségeibe, melyekben
a kiállítást rendezik, mindazok, kik hazai
ötvösségünk multja iránt érdeklődnek, jöjjenek
ide a szakemberek, a tudósok s a gyakorlat
emberei, mindnyájuk gyönyörködni fognak,
mindnyájuk bámulni fogják a dús-gazdag tár-
latot és dicsérni fogják a hazafias érzelmű
amateuröket, kik egy nagy közügynek meg-
hozták azt a nagy áldozatot, hogy drága kin-
cseiktől, ha csak ideiglenesen is megváltak.

AMPELOS.

KÉPZŐMŰVÉSZETI HIREK.

≈ SZÉKELY BERTALAN festőművész a Deák-
mausoleum belső kupolafestményei számára
négy új vázlatot készít, melyek Deák Ferencz
életéből egyes nagyobb mozzanatokot ábrá-
zolnak képtelleg. A két főkép a forradalom
és a kiegyezés allegóriája, míg a másik két kép
az átmeneti időszak mozzanatait tünteti fel.
A művész a nyáron fogja hozzá e képek meg-
festéséhez és őszre befejezi azokat. E helyen

felemlítjük, hogy a mausoleum közepén elhe-
lyezendő sarcophag nagy főszmintája már
munkában van és legközelebb fog bemutat-
tatni a mausoleum építő bizottságának.

≈ A »SZABADSÁGSZOBOR« alapja javára
gyűjtő bizottság nyilvános számadást terjeszt
be a gyűjtés eredményéről, a fölmerült kiadá-
sokról, s az alap állományáról a mult 1883.
év december 31-dikéig bezárólag. E számadás
szerint a bevételek összesen 82,078 frt 60 kr-ra
rúgnak; ezzel szemben a kiadás iradai szük-
ségletekre, nyomtatványokra 3627 frt 1 kr.; az
állomány tehát 78,451 frt 59 kr., melyből
27,122 frt a hatóságok által már megszava-
zott, vagy aláírt, de még be nem fizetett
adomány.

≈ MUNKÁCSI MIHÁLY egészségi állapota,
mint Párisból írják, utóbbi időben örvende-
tesen javult. A művész ismét tettereje egész
melegségével adta magát a »Fölfeszített
Krisztus« kép festésére és csaknem biztosan
remélhető, hogy e festmény még e tavaszon
kész lesz. A kép először Párisban lesz kiállítva,
még pedig a Pilátussal együtt, abban a nagy
csarnokban, melyet e czélra a tulajdonos,
Sedelmayer képkereskedő külön épített. Pá-
risból a »Golgotha« egyenesen Budapestre
kerül, innen pedig Bécsbe.

≈ A BÉCSI »Képzőművészek Társulata«
a hó 12-én tartott ülésében szabályrendeletet
fogadott el egy oly tőkealap gyűjtésére, mely-
ből ezenül műtárgyak fognak vásároltatni.
A 40 frtból, melyet a társulat foglalkozó tag-
jai övenkint befizetnek, 12 frt vonandó le a
képvásárló alap részére. A rendes és rend-
kívüli tagok is beléphetnek a képvásárló alap
részesei közé 12 frt évi fizetéssel. A vásárolt
képek október havában kiállítatnak és az alap
részesei között kisorsoltatnak. A képeket
9 tagú bizottság vásárolja; e bizottságba ren-
des, rendkívüli és foglalkozó tagok választan-
dók. Oly rendes tagok, kik magukat a
vásárlóbizottságba bevélasztatják, lemondanak
arról, hogy az ő műveik megvételének. Csak
a társulat házában kiállított művek vásárol-
hatók meg és pedig minden közvetítés nél-
kül, közvetlen a művész kezéből.

≈ BONNAT, párisi híres festő és MAKEY,
a Párisban élő amerikai nábob közt való-
színűleg pörre kerül a dolog. Bonnat elkészít-
tette Makey nevének arczképét. A kép, mint
mondják, igazi mestermű, Makey azonban nem
találja annak, s vonakodik kifizetni a képet
kikötött rendkívül nagy árt. Bonnat most
pörös uton akar elégtételt szerezni magának.

≈ A PÁRISI LUXEMBOURG-palotában lévő
múrt, mely rendezés miatt hosszú ideig zárva
volt, ismét megnyitották. A szobrászati osz-
tályban néhány új mű látható, mint LELOIR
Alfred »Szent-János«-a, BARRIAS »Fonónő«-je,
MARQUESTE »Cupidó«-ja és DUBOIS gyönyörű
»Narcisz«-a. A festészeti osztályban jobb,
világosabb helyre került MILLET »Greville-i
templom«-a. A legújabban szerzett művek kö-
zött vannak: COT »Mirille«-je, DE MITTLIS
»Carrosel-tér«-je és »Piramida-tér«-je, MERCIÉ
»Vénusz«-a, ROLL »Tehén«-je és LHERMITTE
egy igen szép rajza, »A régi hajlék«. A
muzeumnak nagy előnyére van az új rendezés,
mely a legjobb műveknek a legkiválóbb
helyeket adta.

≈ BERLINBEN »Műbarátok egylete« ala-
kult, mely feladatául tűzte ki, hogy az ottani
Nemzeti képtár jelesebb képeit és egyéb fes-
tészeti mesterműveket photo-chromographia
utján sokszorozza és kiadja. E másolatok oly
hívek lesznek, mint a fénykép és szín tekin-
tetében is lehetőleg meg fogják közelíteni az
eredeti műveket. Az ügyet maga a Nemzeti
képtár intézői vették kezükbe és fellhívást is
intéztek a közönséghez, azon czélból, hogy a
műrecek iránt érdeklődők lépjenek be az
egyletbe.

A király-hymnus szövegkölteményére 1883. deczember 25-ig beérkezett pályázatok jeligéi:

Szám	Jeligéje	Feladatott	Szám	Jeligéje	Feladatott
1.	»Éljen a király«. A nemzeti közérület és hagyomány	<i>Szegszárd</i>	61.	»Él a magyarok istene« (Petőfi)	<i>Miskolcz</i>
2.	»A magyarnak jelszava: Isten, király, hazá«	<i>Pest</i>	62.	»Királyomnak«	<i>Soprony</i>
3.	»Itt éljed, halnod kell«	<i>Szenna</i>	63.	»Halld mit érez a nép, halld mit kér imája, Fölséges királyom, magyarok királya«	<i>Keczel</i>
4.	»Szertetért szeretetet«	<i>Kolozsvár</i>	64.	»Vitam et sanguinem pro rege nostro«	<i>Pest</i>
5.	»A legelső magyar ember a király«	<i>Török-Koppány</i>	65.	»Hódolat«	<i>Pest</i>
6.	»Homines hominum causa sunt generati«	<i>Kolozsvár</i>	66.	»O mon roi!«	<i>Pest</i>
7.	»E nemzet az, mely ősanádért, ingyen adá csatavészre lelkét, stb.« (Vörösmarty)	<i>Pest</i>	67.	»Kocza«	<i>Szt.-Gotthard</i>
8.	»A legelső magyar ember a király«	<i>Pest</i>	68.	»Él még nemzetem istene; buzgó könyveimen szent öröm ömledez, stb. (Berzsenyi)«	<i>Kolozsvár</i>
9.	»Alld meg helyedet«	<i>Pest</i>	69.	»Magyar! hazát s királyt szeress«	<i>Er-Endréd</i>
10.	»A legelső magyar ember a király«	<i>Pest</i>	70.	»Vitam et sanguinem pro rege nostro«	<i>Tisza-Nána</i>
11.	»Viribus unitus«	<i>Pest</i>	71.	»Szív«	<i>Pest</i>
12.	»Vive le roi«	<i>Pest</i>	72.	»Pannonia kincses földje miénk légyen s fennen hordozza nevünket« (Horvát Endre)	<i>Pelsőcz</i>
13.	»A korona a népe, a nép a királyé«	<i>Pest</i>	73.	»Szebb lesz, mint volt«	<i>Pest</i>
14.	»Moriatur pro rege nostro«	<i>Tisza-Füred</i>	74.	»Székelytű«	<i>Kolozsvár</i>
15.	»A legelső magyar ember a király«	<i>Pest</i>	75.	»Miskolcz 1884.«	<i>Mezőkövesd</i>
16.	»Ront vagy javít, de nem henyél«	<i>Olvashatl. postab.</i>	76.	»Vitam et sanguinem pro rege«	<i>Pest</i>
17.	»Isten segits királyok istene«	<i>Bogdány</i>	77.	»Szent előttem a királyom«	<i>Zombor</i>
18.	»A legelső magyar ember a király«	<i>Székes-Fehérvár</i>	78.	»Hass, alkoss, gyarapíts, s a haza fényre derül«	<i>Turócz-Sz.-Márton</i>
19.	»Isten segits királyok istene«	<i>Olvashatlan bélyeg</i>	79.	»Favete lingvis«	<i>Kolozsvár</i>
20.	»A legelső magyar ember a király«	<i>Kolozsvár</i>	80.	»Magyar szív, mindig hív«	<i>Pest</i>
21.	»Páros rim, rövidség, zenéhez főkellék«	<i>Pest</i>	81.	»Ald meg őket, véd meg őket, magyarok nagy istene«	<i>Esztergom</i>
22.	»A legelső magyar ember a király«	<i>Pest</i>	82.	»God save the king«	<i>Térny</i>
23.	»Szállj égbe imáddal«	<i>Pest</i>	83.	»Az istent féljed, a királyt tiszteljed«	<i>Turócz-Szt-Miklós</i>
24.	»Zengje által a hazát«	<i>Pest</i>	84.	»Még jönni kell, még jönni fog, egy jobb kor« stb. (Vörösmarty)	<i>Miskolcz</i>
25.	»Éljen a haza és a király«	<i>Nyerges-Ujfalu</i>	85.	»Isten áldd meg a magyart«	<i>Pest</i>
NB. Jelígés levél nélkül érkezett s így pályázaton kívül tétetett.			86.	»A mit irtam azt megirtam«	<i>Pest</i>
26.	»Pro rege«	<i>Nagy-Berény</i>	87.	»Les bons rois sont le bonheur du peuple«	<i>Devecser</i>
27.	»Király és nemzet«	<i>Pest</i>	88.	»Éljen a király«	<i>Pest</i>
28.	»Legyen az ember bármily szerény, még sem hagyja el soha a remény«	<i>Pest</i>	89.	»Izról-izre király« (Shakespeare)	<i>Szatmár</i>
29.	»A legelső magyar ember a király Erte minden honfi karja készen áll. (Vörösmarty)	<i>Pest</i>	90.	»A király az alkotmányban«	<i>Szatmár</i>
30.	»A legelső magyar ember a király« (Fóti dal).	<i>Pest</i>	91.	»Le monarque est le représentant perpétuel du peuple (Mirabeau)«	<i>Olvashatlan</i>
31.	»Fiaim csak énekeljetek«	<i>Bánóc</i>	92.	»Lelje népe boldogságán örömet« (Vörösm.)	<i>Miskolcz</i>
32.	»Vitam et sanguinem pro rege nostro«	<i>Szatmár</i>	93.	»A legelső magyar ember a király«	<i>Pest</i>
33.	»Káka tövén költ a rucza«	<i>Debreczen</i>	94.	»Szabadság«	<i>Győr</i>
34.	»Vive le roi«	<i>Nagy-Kanizsa</i>	95.	»Isten áld meg« (Kölcsey)	<i>Pest</i>
35.	»Az embernek azért van beszélő tehetsége, hogy gondolatait elrejtse. (Talleyrand).	<i>Pest</i>	96.	»Egyetlenegy parancsszóra oh király, mind az egész magyar haza sikra száll«	<i>Pest</i>
36.	»A nép szava isten szava«	<i>Nagy-Várad</i>	97.	»Bizalom a falizmán, mely nélkül nagygyvá vagy boldoggá senki sem lett a világon«	<i>Pest</i>
37.	»A legelső magyar ember a király«	<i>Rozsnyó</i>	98.	»A legelső magyar ember a király«	<i>Szeged</i>
38.	»Köny csillog szemében a mint szerte pillant a pusztai vidéken.« (Vida József).	<i>Gyula-Fehérvár</i>	99.	»Hazám dicső nagy ősei, ti földet rázó viharok«	<i>Losoncz</i>
39.	»A ki fényben, milliök felett van, Legyen dicsőbb erényben, hatalomban« (Vörösmarty)	<i>Sárospatak</i>	100.	»Boldog az a nemzet, mert végkép meg nem semmisülhet« stb.	<i>Olvashatlan</i>
40.	»Isten, király, hazá«	<i>Győr</i>	NB. Jelígés levél nélkül érkezett s így pályázaton kívül esik.		
41.	»Isten segits királyok istene«	<i>Bogdány</i>	101.	»Addig éljen míg a honnak él« (Vörösm.)	<i>Pest</i>
NB. a 17. számmal ugyanaz.			102.	»A szívből jövő hang egyszerű«	<i>Nagy-Nápad</i>
42.	»Moriatur pro rege nostro«	<i>Tisza-Füred</i>	103.	»A legelső magyar ember a király«	<i>Pest</i>
NB. a 14. számmal ugyanaz.			104.	»A legelső magyar ember a király«	<i>Pest</i>
43.	»Isten segits királyok istene«	<i>Pest</i>	105.	»Hol ezernyi csillag áll, éljen a magyar király«	<i>Pécs-Pest 31. a. sz.</i>
44.	»A nép szíve nagy czélokra hévvel: verjen együtt a király szívével«	<i>Olvashatlan</i>	106.	»A legelső magyar ember a király«	<i>Pest</i>
45.	»Es ki hű népe felett áll: nagy s dicső legyen a király«	<i>Nád-Ujfalu</i>	107.	»A legelső magyar ember a király«	<i>Szegvár</i>
46.	»Non ratis est pulchero, esse poemato, stb.«	<i>Pest</i>	108.	»Excelsior«	<i>Pest</i>
47.	»A legelső magyar ember a király«	<i>Rimaszombat</i>	109.	»Ha arany és érdem vetélytársak, többnyire az első győz« (Horatius)	<i>Lednicz-Rovnye</i>
48.	»Jó királyért lelkesülni; életet és vért áldozni, a magyar tud igazán«	<i>Debreczen</i>	110.	»Pro rege«	<i>S.-A.-Ujhely</i>
49.	»Énekeljen országlásod — oh király« (C. D.)	<i>Debreczen</i>	111.	»A legelső magyar ember a király«	<i>N.-Várad</i>
50.	»Éljen a király« (Vörösmarty)	<i>Nagy-Dorog</i>	112.	»A legelső magyar ember a király«	<i>Pest</i>
51.	»Éljen a király« (A nemzeti közérület és hagyomány)	<i>Szegszárd</i>	113.	»Éljen a király«	<i>Pest</i>
NB. Az 1. számmal ugyanaz.			114.	»A hazát könyelműen koczára ki ne tedd«	<i>Olvashatlan</i>
52.	»Sic itur ad astra«	<i>Debreczen</i>	115.	»Vitam et sanguinem«	<i>B.-Gyula</i>
53.	»Isten, király, hazá, legyen szent jelszavad«	<i>Pest</i>	116.	»A hol szívünk, ott az eszünk«	<i>Lednicz-Rovnye</i>
54.	»Minden ember legyen ember és magyar«	<i>Győr-Szt.-Márton</i>	117.	»Vitam et sanguinem«	<i>Nyiregyháza</i>
55.	»A legelső magyar ember a király, érte minden honfi karja készen áll« (Vörösm.)	<i>Nagyág</i>	118.	»Isten segits, királyok istene«	<i>Bogdány</i>
56.	»Addig éljen, míg a honnak él«	<i>Olvashatlan</i>	NB. Jelígés levél nélkül jött, pályázaton kívül esik.		
57.	»Zengjen a dal lelkesülten, a hazának szent dala«	<i>Debreczen</i>	119.	»Isten, király s hazá, legyen szent jelszavad«	<i>Olvashatlan</i>
58.	»Buzgó imádság epedez százerék ajakán«	<i>Tisza-Füred</i>	120.	»Ki hisz, szeret, remél, ej! az mitől se fél«	<i>Belényes</i>
59.	»Éljen a király«	<i>Pest</i>	121.	I. Közös jelige mind a három számhoz:	<i>Pest</i>
60.	»Legyen ugy, mint régen volt«	<i>Pest</i>	» II. »Hűség, hazá, király«		
			» III. »Hűség, hazá, király«		
			122.	»Erte minden honfi karja készen áll«	<i>M.-Sziget</i>
			123.	»Viribus unitis«	<i>Kubin</i>

A pályázati határidőn túl érkezett következő jelígésű pályaművek, pályázaton kívül esnek, u. m.:

1. »Viribus unitis« (Pest). 2. »Él magyar, áll Buda még« (Kún-Szt.-Márton). 3. »Isten áldd meg« (Eger). 4. »Conamurtemes grandia« Horat. (Pest). 5. »Éljen a király« krónika II. könyve 23. r. 11. v. (Eger). 6. »Azért mi is kérjük Istent, mint atyánkat, Igazgassa a királyt miközöttünk« Lipus Farkas András (olvashatlan postabélyegű). 7. »Bölcsesség az országok fundamentuma« (Pest). 8. »Hűség« (Pest). 9. »Tégy bátran és ne bánd, ha a tömeg hálátlan lesz« Madách (Eger).

A »Harmonia« egyes számanak ára melléklet nélkül 20 kr.